

Nedėlis Lietuva
Išleista kas penktą dieną, 21 rugpjūtį, 1900 m.
Prenumerata ant metų
Amerikoj... \$2.00
1 Usmat... \$0.00
Lietuva specialios Kainos, Konstitucijos ir kitokios draus Lietuvis-
kai, lenkai ir anglis-
kai.
Užrašant "Lietuvą" reikia draugai
ir pnumerata priedu. Prieduami pa-
pigu adresuokite taip:
A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Station No. 60.

LIETUVA

The Lithuanian Weekly
"LIETUVA"
Published every Friday, at Chicago, Ill.
Executes all kind of Job Print-
ing and translating in Li-
thuanian, Polish and
Russian.
Subscription \$2.00 per year.
All communications must be addressed
A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Station No. 60.

Nr. 38

CHICAGO, ILL., PETNYCIA, 21 Rugsėjo (September) 1900 m.

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Metas VIII

Politiszkos žinios.

Sziaurini Amerika.

Pereitos sanvaitės pubaigoj, besiantinant rinkimams, kaip pranešė privatizskos ypatos, daugely vietų ant Kubos buvo maištai. Mieste Havanoj amerikoni protegojami republikonai užpuolė ant redakcijų laikraszių nacionalistų partijos, reikalaujančios wiszsko pasitraukimo amerikoni. Nors mieste yra už tektinai amerikonizskos kariaunos, bet ji nesikiso į maiztus, jų ne stabdė. Jeigu tos žinios teisingos, tai aiszk, kad amerikonizskas jeneral gubernatorius norėjo nors per maiztus palengvinti pergalejimą republikonams. Oficializskame g jenerolo Woodo pranezime nieko ne paminėta apie maiztus, jis praneza, kad rinkimai atsibuvo wisur ramiai, be jokiu mustynių ir waidy. Katros todėl žinios teisingos, to negalima žinoti. Nepaisant wienok ant paramos amerikonizskų wirszių, rinkimai ispuolė ne pagal jų norą, kadangi, ant kiek iki szio žinia, nacionalistai paėmė wirsų, jų iszrinko daugiau negu amerikoni protegojamų republikoni. Mieste Havanoj ir wisoj szitoj provincioj nacionalistai iszrinko ne tik reikalingus ant perswėrimo penkis sawo partijos kandidatus, bet laimėjo dar du wirszus. Isz kitų provincijų, dėl smarkių audrių, žinios dar ne atėjo, bet rodosi, kad ir kitur nacionalistai paėmė wirsų. Rinkimai parodė, kad ant Kubos nėra taip daug szalininkų pasilikimo amerikoni, jeigu sa parama amerikonių wirszių jų pasilikimai ne pirkimais negalėjo perwaryti sawo kandidatus.

Ant Filipinų salų amerikoni teipogi ne gali pasigirti swarbiais jų nuveiktis darbais. Pasikėlimas čia, rodosi, iszstiro, wietoj maiztiesi, platintis wis labiau. Pasikėlimas apsirėziskia jau ant tų salų, kur pirma jo ne buvo, o ant swarbiausių salų Luzon ir Panay jis neina silpnai. Rodo pasikėlimai dabar nesilaiko didelių pulkų, kokių sumuzimas galėtų kį nors swerti, bet maži pulkeliai yra wisur, neiszskiriant ir pacios Manilės aplinkinių, kur stovi didžiausios amerikoni pajigos. Jeneralas McArthur pranešė, kad kapitonas McQueston, isz 4 pėkzintinkų regimento, likosi mieste Mongoneone wieno amerikonizsko kareiwio perszuatas ir nuo pasowimo pasimirė. Kapitonas mat, įgawę proto sumaiszymą, pradėjo, szauodyti į sawo kareiwius, du isz jų pasowė. Ant atsigynimo nuo įpuolusio į beprotystę sawo wirszių, kareiwiams nieko daugiau ne liko, kaip jį nuszuoti; kį ir iszpildė wienas kareiwis. Žinoma, už tai nieks to kareiwio bausti ne gal.

Karė Chinnose.

Susijungusios priesz Ching bokserus wieszpatystės, iki szio dar nesuistaike ir nenustatė kio toliaus daryti. Maskolija nuo sawo mierio isztraukti kariaunę isz Pekino ne atsiskė ir dalį jos jau isziuntė į sziaurius; Pekine maskolij liko dabar 8000, taigi dar wis daugiasu negu kareiwini wisų kitų wieszpatystę, iszėmus Japonius, kuri turi 10000 kareiwų. Pasirodo, kad Maskolija, užmąnydama kitoms wieszpatystėms pasitraukti isz Pekino, turėjo paslaptus mierius. Mat jai reikalinga kariauna sziauriniuose Ching krasztuose. Į wierzūsi į Mandžuriją maskolizska kariauna randa smarkų pasiprieziuinimą, maskolizska kariauna turi nuola-

tai susimuzimus su chinieciais ginancziais sawo tėwynę. Kariaunos pasirodo per mažai ant sawaldymo wisų Chinams priguliančių krasztų į sziaurius nuo didesės murinės sienos, taigi Mandžurijos, Mongolijos ir Kuldasos. Anglizski laikraszčiai garsina, buk Maskolija nori wisus tuos krasztus priskirti prie sawo azijatiszkų waldybų. Kadangi jos ne yra Ching provincijoms, bet wazalizskais krasztais, todėl tai Maskolija te p geidžia, idant kitos wieszpatystės pasidėdėtų ne inti ne jokios Ching provincijos, kadangi nuo jos, apart wazalizsko Tibeto, kurio, kaip gulinczio toli nuo jurių taip augszty kalnų, wieszpatysčių kariaunos ne gali lengwai pasiekti, lieka tik Tiki Chiniai. Maskolija mat, ne galėdama ant syk daug swetimos žemės pati suwaldyti, ne nori daleisti kitoms wieszpatystėms kį nors galėdanti paimti ir tulas Tikrujų Ching provincijas. Jeigu jas dabar užimty kitos wieszpatystės, tai jas maskoliams ne būtų taip lengwa isztumti. Ant didelės karės dabar Maskolijai truksta pinigų. Nežiurint wienok ant newa pasitraukimo isz Pekino, jį gabenai į Chinas wis daugiasu kariaunos; skubai pradėjo darbus prie baigimo didžiojo Siberijos geležinkelio; dabar jį turi Chinnose, arba prie jų rubetų, daugiasu kariaunos negu kitos wieszpatystės.

Maskolizskos karizskos waldžios dabar pareikalawo nuo Kalifornijos ir Washingtono lentų pjowinyzių ir medžių dirbtuwų kuo greicziausai atgabenti į Wladu wostoką 30 milijonų kubių skų pėdų medžių ir lentų, kas jai reikalinga ant pastatymo triobų skaitlingai kariaunai sutraukti į rytinę Aziją. Kita maskolizskos kariaunos dalis traukia isz Pekino į Taku ir Tien Tsin, kur, kaip sako jeneralas Liniewicz, perleis žiemą. Iki paswarūri, žinoma, galės čia suatrakti dar daugiasu kariaunos, o tasyk nesidairys jau wisai ant noro kitų wieszpatysčių. Prancuzaiz teipogi pasirenge apieisti Pekiną, duoti chinizskoms waldžioms galėjimą sugrįžti į Pekiną ir su joms pradėti tarybas kaslink atlyginimo už padarytas prancuzams skriaudas ir nuo trotas, bet prancuzizska kariauna apistos terp Pekino ir Tien Tsin. Japonieziai dalį sawo kariaunos teipogi ketina grąžinti namon, kadangi reikalui atsitikus, jie gali greicziaus negu kitos wieszpatystės perwėlti kareiwius wėl į Chinas. Amerika, nors ir sutiko apieisti Pekiną, bet ji ne paskyrė laiko, kada tą padarys. Anglijonai ir wokiecziai ne nori pasitraukti; jie ketina per žiemą pasilikti Pekine. Gal wienok ir jie but priwersti trauktiesi į pajurias, kadangi wisos azito miestai aplinkinės europiečių ir bokserų teip iszanikintos, kad wis laukia čia baisus bado; kariaunos, pasilikusios Pekine, gali likti be maisto, kadangi priwėdimas jį isz kitur labai sunkus. Geležinkelį bėgantį isz Tien Tsin į Pekiną, kurį užėmė maskoliai ir pradėjo taisyti, dabar atsiskė jį to wisų kitų wieszpatysčių, iszėmus Japonius, kuri turi 10000 kareiwų. Pasirodo, kad Maskolija, užmąnydama kitoms wieszpatystėms pasitraukti isz Pekino, turėjo paslaptus mierius. Mat jai reikalinga kariauna sziauriniuose Ching krasztuose. Į wierzūsi į Mandžuriją maskolizska kariauna randa smarkų pasiprieziuinimą, maskolizska kariauna turi nuola-

zimuose ir wėdime chiniečių turtų ne dalywawo, o szialp, tiek kytis; buk holandizskam konsuliui, kuris buvo drauge ir Transvaalio konsuliui, gubernatorius atėmė exequatur nuo reprezentawimo Transvaalio; kadangi tas krasztas lordo Roberts likosi priekirtas prie anglizskų waldybų. Tas paskalas isz syk rėdėsi melagingu, kadangi Roberts neturi tiesos dawinėti priekirmų gubernatoriui swetimų krasztų; tie klausai wien priakymų sawo rando, o Portugalijai iki szio ne pargasino, kad ji pripažinti jau dabar Transvaalio už anglizską waldybą. Lorenzo Marquez porugalizskų waldybų gubernatorius garsina, kad dawė Kraegerių gywenimą sawo rume, kol tas ni iszkeliaus į Europą, kad ima atsakymą už jo gywatį, o čia ne truks a anglizskų agentų, kurie galėtų bandyti Kraegerio amį sutrumpyti. Kelionės jį į Europą gubernatorius ne stabdys. Kraeger ketina keliauti arba ant holandizsko karizsko laivo, arba ant woksizsko Herzog.

Prancuzaiz.

Paryžiuj lankosi dabar maskolizskas izdo ministeris Witte. Kadangi Maskolijai niekur iki szio ne pasiskė gauti pasikolintų pinigų, tai dabar jiszkio jų jau wėl Prancuzej. Reikalawo ne mažai, nes 500 milijonų frankų. Meilė prancuzų maskolij link jau diktai atsakalo, kadangi isz swieriszm nuo Prancuzijos sa Maskolija pirmutinė ne jokios naudos ne turėjo, Maskolija wien skolino, kiek galėjo, pinigų; į kelis metus Prancuzaiz paskolino 6 miliardus frankų; dabar jau daugiasu skolinti ne nori. Ar Witte pasiseks kį iszkauti, neužilgo pamatys me.

Karė Afrikoj.

Lordas Roberts wėl isleido proklamaciją į Transvaalio gywentojus, kurioje prisako padėti ginklus ir atiduoti ant jo žwėrizskos malonės, kadangi kitaip jis griebis wisokių budų daleisti laike karės; tik gaila, kad lordas apie civilizuwą karės wėdimą nenka turi supratimą. Roberts sako, kad būrai ne priwalo užmiršti, jog anglijoni rankose yra 17000 burų nelaiswų ir jie ne bus paliusuoti, kol abidwi piektinės Afrikos republikos ne pasiėmos anglijonams. Gaidina toliaus, kad sugauti su ginklais būrai bus laikomi kaip už muszėjai ir kaip tokius jis baus. Szioje karėje Anglija iszstiro parodė, kaip jos waldžios menka turi supratimą apie terptautis kas tiesas, kurių ir karėje prisiliko ciwilizuoti krasztai. Argi to dėl Anglij reiktų priskirti prie wieszpatysčių tik pasau ciwilizuotus? Jeigu seniaus anglijonis laikė už tautų liuosybę mylinčią, tai per sawo menkos wėrtės karės wėdžius Afrikoj wis garbė Anglijos nupulė.

Kaip iszstiro laikosi bursai Anglijonai garsina, kad karę gali ma laikyti už pasibaigusią. Swetimų krasztų delegatai, atkakę prisitūrėti kare, apleidžia wien po kitom pietinę Afriką. Anglizski laikraszčiai dabar paduoda, buk lordas Roberts sutinka dalį kariaunos isz Afrikos siųsti į Indijas ir Chinas, kadangi čia jau ne reikia daug kariaunos. Jeneralas Botha atsiskė nuo wadawystės ir buk, matydamas ne norą kariauti terp burų, norėjo pasi duoti, bet kiti wadowai ant to ne sutiko. Prezidentas Kraeger apleidė Transvaalį ir atskai į Portugalizską waldybą Lorenzo Marquez, o jo wietą užėmė jeneralas Schalkburger. Kraeger likosi iszsiustas į Europą įjieskoti užtariu kitų wieszpatysčių, bet wargai bo ras jį kur nors. Ant portugalizsko konsulius, portugalizskas gubernatorius pergabeno Kraegerį į sawo rumą ir kaip anglizski laikraszčiai garsina,

nedaleido prancuzizkam ir holandizskam konsuliams jį atliankyti; buk holandizskam konsuliui, kuris buvo drauge ir Transvaalio konsuliui, gubernatorius atėmė exequatur nuo reprezentawimo Transvaalio; kadangi tas krasztas lordo Roberts likosi priekirtas prie anglizskų waldybų. Tas paskalas isz syk rėdėsi melagingu, kadangi Roberts neturi tiesos dawinėti priekirmų gubernatoriui swetimų krasztų; tie klausai wien priakymų sawo rando, o Portugalijai iki szio ne pargasino, kad ji pripažinti jau dabar Transvaalio už anglizską waldybą. Lorenzo Marquez porugalizskų waldybų gubernatorius garsina, kad dawė Kraegerių gywenimą sawo rume, kol tas ni iszkeliaus į Europą, kad ima atsakymą už jo gywatį, o čia ne truks a anglizskų agentų, kurie galėtų bandyti Kraegerio amį sutrumpyti. Kelionės jį į Europą gubernatorius ne stabdys. Kraeger ketina keliauti arba ant holandizsko karizsko laivo, arba ant woksizsko Herzog.

Prancuzaiz.

Paryžiuj lankosi dabar maskolizskas izdo ministeris Witte. Kadangi Maskolijai niekur iki szio ne pasiskė gauti pasikolintų pinigų, tai dabar jiszkio jų jau wėl Prancuzej. Reikalawo ne mažai, nes 500 milijonų frankų. Meilė prancuzų maskolij link jau diktai atsakalo, kadangi isz swieriszm nuo Prancuzijos sa Maskolija pirmutinė ne jokios naudos ne turėjo, Maskolija wien skolino, kiek galėjo, pinigų; į kelis metus Prancuzaiz paskolino 6 miliardus frankų; dabar jau daugiasu skolinti ne nori. Ar Witte pasiseks kį iszkauti, neužilgo pamatys me.

Isz Lietuvos.

Isz Lietuwiszko Brašto, Gartenogub.

Pabaigoje pūtės mėnesio siautė čia gana didelis gaisras. Užgimė j s naktį: užsėdę nuo nežinomos prieštasties ne apgywenoti Glasero namai. Kadangi wėjas buvo smarkus, tai wisa medinė miesto dalis atsirado dideliame pawojuje. Ugnagesiams wienok pasisekė ugnies neprileisti į surgusę medinę miesto dalį. Kaip kituose Lietuvos krasztuose, taip ir čia, užstojo nepakeczjamas karsztis, widutinis buwa po 35° szilumos pagal Celsius termometrą.

Isz Wilniaus pawieczio.

22 d. pūtės, kaimė Karweliuose, Warnų walszcziaus, nuo nežinomos prieštasties užgimė gaisras, kuris iszinaikino triobas 8 ukinių su krutancziais turtais. Sudegė teipogi suwėditi jawai ir szienas. Bledj ugnies padaryt eksaito ant 5000 rublių. Užasekuruota gi wiskas buwo wien 950 rubl.

19 d. pūtės, giriose Berezowka ir Woitcziszkių, Warnų walszcziaus, užsėdę girios pulginczios Biginskiui, Czernasowai ir Polonskiui. Ugnis iszinaikino 160 desiatinių girios.

24 d. pūtės gaisrai užgimė rando giriose aplinkinėse Nemenczino ir isz čia perėjo į maskolizsko klioestoriaus girias. Ugnis iszinaikino medžius ant 150 desiatinių. Ją pagimdė piemenas, kurie rando giriose sukūrė lauką. 7 d. pūtės perkunas užsėdė triobas rando girų užwėzetojos Pridakuose, Miokunų walszcziaus. Sudegė twartai ir klounai su swėtais jawa. Sudegusios triobos prigulėjo maskolizskam randui; jos ne buvo nuo ugnies apsuogos.

Isz Wilniaus.

Atsitraukę nuo tarnystės Kijewo žemizskame bankė, buchalteris Kondratowycz gawo daleidimą atidaryti kur nors Maskolijos miestuose buchalterijos kursus; Kondratowycz nori juos parengti Wilniuje ir atsizaukė į miesto waldžias, praszdamas nuo jų nors mažos paszelpos. Nežinia dar, kį miestat ant praszymo atsakys.

Wilniuje pradėjo siausti ligos, ypacz difterija ir disenterija. Waikų ypacz daug pasimirė, kadangi mat beturcziai tėwai ne siskubina kreiptiesi prie daktarų isz pradžių; krepiasi tasyk, kada ir daktaras negali jau nieko pagelbėti.

Wilniuje žydai sutwėrė specializską draugystę, kuri sawo karsztas užlaiko walgincyzių ne turtingiems žydams. Pereitose metuose toje walgincyzių walgė pietas 188135 žmonės. Pietas kasztuoja čia tik 3-5 kap., draugystei jie kasztawo po 9 kap. Terp walgytojų buwo 15% krikščioninių, kadangi mat apie paringimą panaszios walgincyzių krikščioninėms nėra kam pasirūpioti.

Miesto ruda tariasi pastatyti specializską ligonbutį waikams, ant patalpino serganczių limpanecioms ligoms mažų waikų; esančiuose ligo butuose nėra mat specializskų waikams dalių, o jie reikalawo sargensio dabojiu negu suaugę. Ant užlaikymo tolio ligo buczio ant 20 lono reiks miestui paskirti kas metą po 3000 rubl.

Miestis daleido žydams Halperniui ir Epsteinui parengti Wilniuje mišaus dirbtuwą. Dirbtuwė ta bus ant Dianos uylezios, parengta su naujausiomis maszinoms.

Pabaigoje pūtės wisoj Lietuvai buwo labai dideli karsztai, widurdieniais budawo po 38° pagal Celsius termometrą szilumos. Wisai skundžiasi ant stokos lytaus.

Peterburgo waldžios sugrąžino atgal į Wilnij praszymą wietinių prekėjų daleisti parengti ir užlaikyti sawo karsztais prekystos mokyklą. Waldžios reikalawo wisokių permairių įstatų mokyklos. Per tai szj meiti mokyklos atidaryti ne bus galima, nors jį mieste ne abutinai reikalinga. Mat maskolizskos waldžios, kaip įmanydamos, stabdo įkunyjimą kiekwieno ant wisų labo užnamymo.

Wilniuje, uweizėtojas rasztinyczios II dalies sandaros sudžios pridirbo szelmystų; kada pamatė, jog tos szelmystos iszeis į aikštę, iszėmė į ušrubedius. Žinoma, kad caro waldžios reprezentantas yra maskolius.

Wilniaus miestat nutarė sawo karsztais padirbti kelias naujas uylezinių karų linijas, ant jų karų warymui pritalkys elektrizską pajiegą. D.bartiniai arkliniai karai, esanti sawaczia kompanijos, pasilika jos rankose iki pabaigai termino koncepcij iszreikšto. Elektrizskų karų linijos bus parengtos: nuo Kalwarijos ul. iki Katedros placiaus; ilgis jos bus 2½ wiorsto. Kita linija bėgs nuo Katedros placiaus iki geležinkelio stacijas; ilgis jos 2 wiorstai. Nuo geležinkelio stacijas iki miesto pjowinyzių; ilgis jos 10 linij 2½ wiorsto. Padirbimas ty linijų kasztuos 800000 rublių; ant surinkimo pinigų, miestat iszeis obligacijas. Perwaziawimas linijos kasztuos 5 ir 7 kap.

Pagal waldžią padawadyjimą, užsiimti wisur dantų gydymu galės tik tikri dantų daktarai; teip wadinami dantistai tokių

tiesų ant toliuws neturės ir jie su laiku isznyks wisai. Turinti gi užrubedinius dipliomas turės iszsidirbti daleidimus ant praktiawimo medicinizskame departamente widaus ministerijos. Pirmiaus gawę dipliomas dantistai gali teipogi užsiimti dantų gydymu, bet užti nauji dipliomai ne bus jiems dawinėjami.

25 d. pūtės, ant priemiesczio Snipiszkių užsėdę artilerijos karsztas. Ugnis teip grietai platinosi, kad į porą minutų užėmė wįg kazarmių triobą ir kitas kaiminystoj stowinczias. Tolesnį ugnies besiplatinimą apstabdė auganti aplinkui medžiai. Sudegę su wisų keturi namai: du didelė ir du maži. Bledys gaisro padarytos labai didelės, ant jos dar ne apskaitytos priderancziai.

Isz Wilkmergės, Kauno gubernijog.

Maskolizska karės ministerija rengiasi padirbti naują geležinkelio liniją nuo Kauno, per Janawą, Panewę, į Kreutzburgą. Kita gi linija rengiama nuo Wilniaus į Rygą. Czianyszkė miestai ruda tariasi atsiliepti į randę, idant raskutinė linija ne aplenkty Wilkmergės, kuri, dėl stokos kam nors tirkanczių kelių, wietoj augti, puola žemyn. Gywen tojai tiki, kad jeigu per Wilkmergę bėgtų geležinkelis, tai čia pakiltų prekysta ir iszdirbystė. Dabar gi, apsiestojas wiskam, yra čia daug darbinčių ir amatininkų be darbo, kiti gi isziskrautę isz čia į kitus miestus geresnės duonos įjieskoti. Ukdarbiai maži. Sziai uždabris kalwų ir slieporių ne parcina 10-16 rublių ant mėnesio; tik uždabris skurų iszdirbėjų yra didenis, jie uždabris iki 40 rublų ant mėnesio, bet tokių ne daug yra.

Isz Lietuwiszko Minsko.

Minsko žemdarbių draugystė, ant paminėjimo sawo 25 m. sukaktuwų, ateinanciuose metuose rengia žemdarbių tės parodą mieste Lietuwiszskame Minske. Paroda trauksis puo 26 d. pūtės iki 4 d. rugsėjo. Apart žemdarbių tės parodos bus apwersat naminiams iszdirbimams. Parodoj galės dalywauti žemdarbiai sekanczių gubernijų: Minsko, Wilniaus, Witebsko, Woliniaus, Gartenog, Kijewo, Kauno, Mogilowo, Smolensko Czernigowo, taigi gubernijų kitąkart prigulėjų prie Lietuvos kunigaikstystės.

Isz Waszkių, Panewęžio paw.

Pabaigoj berželio ir pradėj lipos Waszkiuose ir Linkawoj buwo žydų mustynės. Krikščionys, szwentoms dienoms susilinkę, dauž žydizskas pardawinycias. Waldžios ant ty mustynių ilgai per pirzatus žiurėjo, bet kada tapo užmusztas wienas žydas, tasyk sutraukė pulką policijantų ir pradėjo areštuoti. Isz Waszkių pusės areztawo 30, o isz Linkawos net 80 wyrizkių ir juos nuwėdė į Panewęžio kalėjimą. Ką su jais padarys, dar nežinia. Daugiasiai suareztawo pusbernų, bet yra keli ir subrendę wyrai. Nesutikimai užgimė Waszkiuose už placių priesz bānyezį, kurį supirkęs žydas, užsiimanė statyti sau namą. Parapijonai ne norėjo daleisti, žydas gynė sawo tiesas. Nesutikimai tie ir pagimdė ant galo mustynes, kuriuos pasiekė ir Linkawą.

Panewęžietis.

Perwaziawo du kareiwii.

Netoli Dukszty, Wilniaus gub., ant Peterburgo - Warszawos geležinkelio linijos likosi trauku

perwaziawoti du kareiwii ir ant wietos užmuszti. Kaip pasakoją pakelėj ganiusai piemenaitė, minėti kareiwiai šjo sčėnime dawinodami, taigi, matyti, buwo su apswaigintais nuo gėrynių smegonims. Prabėgus traukiui, minėta piemenaitė rado ant sčėnių jau tik baisesi sudraskytos kunus minėty kareiwų. Waldžios iszsiuntė tirinėtojus ant persitikrinimo, kiek yra tei-ybės piemenaitės pasakojimuose.

Isz Londono.

Londonė yra dabar trys draugystės: "Vienybė Dr." elgiasi po senowei, wadai teipgi nesilauja; buwo ir įstatymai portai, yti, bet iki szio dar neūrtwrtinti dėlto, kad ant susirinkimų suėję, keikia wienas kitą ir eina sau. Nežinia kas toliau bus. "Swiesos Draugystė" turi 9 sanarių is terp ty dewynių girdėt nesutikimai; knygų, kiek pirma turėjo, tiek turi ir dabar, ne wienos naujos neparsitraukė, isz laikraszių tik wieną "Lietuvą".

Pilėnas sutwėrė kooperatizską draugystę po warda "Lietuva". Mieriu Dr. yra uždėti Klubų arba kokių pardawinyzių ir tt. Prie draugystės jau prisirasė 26 sanariai. Mėnesinis mokestis 6 pensų; sanariai mokės akcijas po 5 szilingus ant mėnesio, ir negali daugiau įmokėti wienas sanarys kaip 5 swarus. Nežinia, kaip iszeis.

Wienas ponas buwo įjeszkojęs kuniją, bet kunijas pareikalawo, kad Londono wyskupas parasztytų jo wyskupui, kad reikia kunijo, ir wyskup laiszko kopiją turi but nusizsta kunijui per rnkas komitetą. Mes teip ir pareikalawom. Wyskupas ant to sutiko, wienok, belaukdami laiszko nuo wyskupo, iszgidrome eziai kį: p. Pilėnas, gawęs daleidimą, pagarsino, kad reikia kunijo; ant originalo parasztyt, kad kokių nors budu but surastas kunijas sawo tautos parkwiestas į Londoną. Mums wyskupas paraszė laiszką besiteisindams, kad jis dawė Pilėnui apgarsinti į laikraszcius, o ne kuniją atsiųsti. Pilėnas ir apgarsino į "Tėwynės Sargą". Isz to kilo didelis armyderis dėl įsiskwėrimo Pilėno į tuos reikalus. Dabar nusintėm kopiją rasztų Seinų ir Kauno wyskupams.

I. L.-s.

NAUJI ISZRADIMAL.

Į Prancuzizskas inžinierius Henri Mariolle iszrado lengwai iszpildomą budą padaryti laiwus ne galinciaus paskegti, nors laiwias ant jurių susidaujty. Ant to jis prie laiwu sienų, augszciau wandens pawirziaus, pr. taiso aplink laiwu eilę guminių kizzenų, kuriuose yra calcium karbidas; kizzeniai wiens su kitu sujungti isz storos blėtos duoms. Kada laiwias plaukia, duodos tos uždarytos. Jeigu laiwias susidauja ir pradeda skęsti, tai ne gali nuskegti giliaus, kaip ant treczdialio, kadangi paskui wandens apaudimas atidaro dūdas, wanduo pereina į kizzenius su calcium carbido, kurisai, per susidurimą su wandeniu, atidalina gawę acetileng; kizzeniai iszspuozia ir laiko skęstantį laiwą ant pawirziaus teip, kad jis ne gali paskegti. Pagal apskaitymą Mariolles, ant apsaogojimo didžiausių oceanaių laiwų nuo pakendimo, užtenka aplink juos pritaistyti 150 kizzenų, į kiekwieną kizzenų įpilti po 100 swarų calcium carbido. Wisai kizzeniniai gali duoti 2½ milijono litrų gazo acetileno, ko užtenka ant palaikymo didžiausio laiwu ant wandens pawirziaus.

Isz Amerikos.

Paskendo garliavys.
ST. JOSEPH, MICH. Laikė paskendusių vėtrų prašūno ant Michigano ežero garliavys "Lawrence", priglūntis People Transit Co. Ant miesto garliavio, apart jo tarnų, buvo 50 pasidėrių, su kuriais nežinia, kas ateiti ko.

Negru musztynės.
BEDFORD, IND. Dirbanti ant geležinkelio aplinkinėse Huron negrai, gavę pereinimo subatos dieną užmokėję, griebėsi girtuokliavimų, o pasigėrę, kėlė musztynės, kuriose keli negrai liko užmušti. Ant suvaldyto juodveidžių reikėjo suakuti miliciją. Keli juodi pesztukai liko suarezuoti.

6 žmonės prigrė.
EAU CLAIRE, WIS. 18 darbininkų Northwestern Lumber Co. pjūvinių, sudėję valtį, užimanę perplaukti prūdą ir priegriebti j Eau Clair upę. Kada valtis atsirado ant prūdų vidurio, užkilo vėtra, kuri apvertė valtį ir visi darbininkai suopė j vandeni. Prie to 6 žmonės prigrė, kitus gi pasisekė išgelbėti.

Girių gaisrai.
PLYMOUTH, MAS. Saitame pavietų siaucia smarkus girių gaisrai, kurie užimė jau girių plotą 7 mylių pločio ir 10 mylių ilgio. Blėdį gaisrų iki šiol padaryta paduoda ant 200000 dol.; ugnis vienok dar ne suvaldyta, ji platinasi toliaus.

Wetros.
12 rugsėjo aplinkinėse Clevelando, OH. siautė smarki vėtra; vėjas traukė su greitumu 60 mylių per valandą. Kiek iki šiol žino, laike tą vėtrų mažiausiai du laivai paskendo; be abejonės pasirodys daugiausia paskendusių, bet apie kitus dar žinių nėra. Priešais Conant paskendo garliavys Lyons; su juom prigrė 12 žmonių.

Nelaimės padirbtos laike. askuntinių vėtrų Texase pasirodo dar didesnis negu iš pradžių garsino. Viename tik mieste Galvestone prašūno su vėsiu 6000 žmonių; blėdys gi žmonių turtoose pereina 20000000 dol. vertės. Vertę išnaikintų medvilnių plantacijų skaito ant 3 milijonų doliarų. Ant ulyzių Galvestone puva negyvelių kūnai, kadangi mat neįstengia visų palaidoti. Čia pasirodė, kad žmonės žemiaus derizikai stovi už laukinius žvėris. Isz visų aplinkinių susirinko niekšai, kurie plėšia nuo negyvelių daiktus; ant įga wimo žiedų, su kirvišiais aukso pirstais nelaimės aukų. Mieste apgarsintos apgulio tiesos ir paszaukta kariuona ant dabojimo tvarkos. Kareiviams prisakyta sžaduoti j pulkus niekšų draskanczių numirėlių kūnus. Likusiems gyviems trauksa ne tik pastogės, bet drabužių ir maisto. Po visų Ameriką renka dabar aukas ant suszelpimo nelaimingų Galvestono gyventojų.

BUFFALO, N. Y. Smarki vėtra ant rengiamos parodos placiūse daug blėdies pridirbo: iszgriovė ne mažai parodai parengtų triubų, kitoms negriovė boksztus, nudraskė stogus. Blėdį ant parodos placiūse padaryta skaito ant 200000 dol.

ST. JOHNS, NEWFOUNDLAND. 13 d. rugsėjo Newfoundland pakrantėse siautė smarkios wėtros. Netoli nuo St. Pierre susidaužė 6 laivai ir tiek jau Placentia užlafoj; keturi priešais Renew Harbor, du prie Belle Isle, keturi netoli Cap Bonavise. Be abejonės prašūno laivai ir kitose vietose, bet žinių apie tai dar nėra. Iki šiol žino apie 14 prigrėžusių žmonių, bet gal jų pasirodys dar daugiau.

NEW ORLEANS. Meksikonizkoj jurių kofoj užgimė pereinimo pėnyzios diena naujos wėtros, kurios ypacz aplinkinėse Beaumont, Tex. daug blėdies pridirbo. Laivai isz portų ne galėjo išeiti. Telegrafų dratai nutraukti. Pakranczių geležinkelis liko isz jo iszmesto isz jurių wandens užlietas.

Pirmutinis sniegas.

Dedwood, S. D. 15 d. rugsėjo, aplinkinėse Black Hills puolė pirmutinis szj metų sniegas. Ant Bald Mountain tiek prisnigo, kad sniegas uždengė žemę ant dwiejų colių storai. Tuose krasztuose užstojo dabar didelis szaltis.

Explozija.

PHILADELPHIA, PA. Baldwino Lokomotyvų dirbtuvėse atstiko eksplozija garinės dudos, kurios szukių du darbininkai tapo ant vietos užmušti, keturi mirtinai užgauti, kurių ne galima bus nuo mirties išgelbėti, o penki sarkniai isziwerzuso garo nuplikyti.

Nelaimės ant geležinkelio.

BEECHWOOD, ILL. Netoli nuo čia iszszoko isz rėlių karas su 16 pasidėrių ir liko užmuštas ant stowinezies ant geležinkelio szėnių lokomotyvos. Karas susidaužė, isz jame buwusių žmonių — 9 liko ant vietos užmušti, 6 sunkiai apkulti, terp kurių yra ir mirtinai apkulti; neužgautas iszliko tik wienas pasidėrius.

SOUTH BEND, IND. Netoli nuo čia, ant Indiana, Illinois ir Iowa geležinkelio susimuszė darbininkaszkas traukis su taworiniu. Prie to 4 darbininkai tapo sunkiai apkulti.

VICTORIA, VANCOUVER. Du trukiai Esquimaux ir Nanaimo geležinkelio, ant medinio tilto, netoli nuo čia, susimuszė ir nupulė žemyn. Prieto superintendentas Alexandria kastynių liko užmuštas, teipogi triakių wedėjai ir peckuriai.

Gaisrai.

NARRAGAPSETT PIER, N.J. Siautė čia didelis gaisras, kuris iszinaikino Rockingham hotelį, kasino ir du czielu bloku namų su 40 mažų pardawinyzių. Blėdį ugnies padaryta skaito ant 450000 doliarų.

PARIS ONT, KANADOJ. 12 d. rugsėjo užsidegė čia malūnai Melkrumo. Ugnis teip greitai platinosi, kad kol ją užgesino, ji iszinaikino wisi widurį miestėlio Paris. Blėdį ugnies padaryta skaito ant \$300000.

HOU-TON, TEX. Sudėgė čia didelės aliejiniezios Merchants and Planter Oil Mill. Blėdį ugnies padaryta skaito ant pusės milijono doliarų. 250 darbininkų liko isz be darbo.

PORT HURON, MICH. Užidegė čia McMoran Co. jawų krautuwės. Ugnis jus su wisi iszinaikino. Terp kitko, sudėgė 1500000 buszelių grūdų. Blėdį ugnies padaryta skaito ant bertainio milijono doliarų.

CINCINNATI, OH. Po nr. 303 E. Front str., namuose, kur tilpo Salvation army parengti prieglaudos namai, užgimė gaisras. Kol spėjo ateiti pagelba ir iszneszi isz degunczių namų waikus, penki isz jų sudėgė; du ugnagesiai ir wienas waikas apdegė mirtinai, ne mirtinai bet sunkiai apdegę yra keturi waiikai.

Isz darbo lauko.

ATLANTIC CITY, N. J. 400 czianyzszczzių marininkų pakėlė sztraiką.

IRON MOUNTAIN, MICH. Darbai čia gerai, dirba su dwiem darbininkų atmainom.

ALLEGHENY, PA. Czianyzszczzių Pressed Steel Car Co. padaugino ant 100 darbininkų skaitlių.

CONNELLSVILLE, PA. Pereitę sanwaitę degę čia tik 13111 koks peczyų, 6917 peczyų stowėjos.

LEAVENWORTH, KANS. 600 kalnakaszių paliowė dirb. Jie reikalauja po 90c. nuo tonos, wiot 70c.

GREENSBURG, PA. Green pawietij rado naujus anglių plotus; ant jų bus parengtos naujos kastynės.

NEW YORK. Sztraikų darbininkų czianyzszczzių cigarų dirbtuvių galima laikyti už pasibaigusius. Dwi didžiausios dirbtuvės sutiko ant darbininkų reikalawimo, kitos turės teipogi sutikti.

TRIMBLE, OH. Aplinkinėse

saito miesto, ant naujai surastų anglių plotų, bus atidarytos kastynės.

ALTOONA, PA. Sudėgė čia Bellwood Manufacturing Co. dirbtuvės ir per tai 100 darbininkų ne teko darbo.

BLOOMINGTON, ILL. Užgimė čia plumbierių sztraikas. Darbininkai reikalauja po \$3.50 už 8 darbo walandas.

ELY, MIN. Darbai čia labai gerai. 4 kastynėse dirba pilnų laikų. Darbininkų wienok ant wietos yra užtekusiai.

EAST PITTSBURG, PA. Westinghousero dirbtuvėse ant tulo laiko su wisa pasiłowė darbai. Nuo kada pradės wėl dirbti, dar nežinia.

MIDDLESBORO, KY. Wisose czianyzszczziuose kastynėse pasiłowė darbai, kol kastynių sawininkai nesusitarkys kaslink užmokescio.

DANVILLE, PA. Czianyzszczziams pudleriams numatino užmokesci ant wieno doliaro ant dienos. Darbininkai ne sutinka ir ketina sztraikuoti.

HOME-TEAD, PA. Dirbtuvėse Bryse, Higbee Co., kurios gawna ilgai iszszwėjos, pradėjo dirbti. 300 darbininkų gawo jose darbą.

MUNCE, IND. Sztraikai czianyzszczziuose atliko dirbtuvėse pasiłowė. Abi pusės draugiskasai susitarkė ir darbininkai sugrįžo prie darbo.

WILKES-BARRE, PA. Luzernos, pawietij, kietų anglių kastynės nuo 17 rugsėjo užgimė dideli sztraikai. Tegul todėl nieks čia ne keliauja darbo fieszkoti.

ELIZABETH, PA. Dirbtuvėse American Safe Lock Co. užgimė sztraikas. Kompanija nat užimanė palaikyti wienos sanwaitės uždarbį, ant ko darbininkai nesutiko ir paliowė dirbą.

BOONSVILLE, PA. Czianyzszczziuose anglių kastynėse pradėjo dirbti pilnų laikų. Pirmiaus dirbo tik 1—2 dieny per sawwaitę. Dabar ir isz kitur atkari geri kalnakasiai greitai gawna darbą.

ALEXANDRIA, IND. Dwi dirbtuvės Window Glass Co. pradėjo dirbti ir jose 1000 darbininkų gawo darbą. Dirbtuvėse Republic Iron & Steel Co. teipogi pradėjo dirbti ir 500 darbininkų gawo jose darbą.

CONNELLVILLE, PA. Nuo čia bus nuwestas naujas geležinkelis j Cumberland, Md. Darbus pamėnė kontraktoriūs O'Connor. Jis skundžiasi, kad ne gali gaut tiek darbininkų, kiek reikalauja.

McKEESPORT, PA. Dewesa Wood dirbtuvėse, po ilgų peraišymų, prasidėjo darbai. Dabar dirba čia pilnų laikų. Netoli čia stato dabar naują plieno dirbtuvę. Naujose dirbtuvėse patilps 600 darbininkų. Darbai jose prasidės nuo gegužio mėnesio ateinančių metų.

JEANNETTE, PA. Dirbtuvėse American Window Glass Co., kuriose nuo szios sanwaitės žadėjo pradėti darbus, užgimė sztraikai. Priglūnti prie unijų darbininkai ne nori dirbti drauge su ne unijonistais, o kompanija jų ne nori praszalinti.

BLOOMSBURG, PA. Dirbtuvėse Reading Iron Co. Danville 600 darbininkų pakėlė sztraiką, kadangi dirbtuvių sawininkai numatino jų užmokesci ant 25%. Dirbtuvės tos liko su wisi uždarytos ir darbai jose pasiłowė. Dirbtuvėse American Car & Foundry Co. paliowė dirb pudleriai ir per tai darbai jose pasiłowė.

INDIANAPOLIS, IND. Ant susirinkimo delegatų kietų anglių kastynių darbininkų, čia atibuwosi, likosi galutinai nuspresta pakelti sztraiką wisose kastynėse nuo padėlio. Tuose sztraikuose imsdawump apie 150000 darbininkų. Jeigu darbininkai eis wisi isz wien, nėra abejonės, kad jie sztraiką laimės ir priwers kastynių sawininkus nusilenkti ir sutikti ant sawo reikalawimų.

ISZ Lietuwiszku dirwu.

Literatizskas Fondas.

(Užmanymas)

"Varpo" ir "Ukininko" redakcijsje koncentruojasi gawna daug literatizskų spēkų. Dėlei stokos pinigų, daug rasztų negali bet sunaudota "Varpo" ir "Ukininko" redakcijs ir dėlto nuo seniai jau "Varpo" ir "Uk-o" red. dalinasi tais rasztais su Amerikos redakcijs, ypatingai su "Vienybe" ir "Lietuva". Bet toks pasiėlgimas redakcijs tuliems rasztėjama nepatiko ir "Ukininko" sz. m. N-1 tas faktas teip apgarsintas. P. Žmogus sawo laike terp kitko užtenyjo: "galis, kad daug gywenszių klausimų keliauja j Ameriką, nors dėl Lietuwos rasztų". Siuntinėjimą rankaszczzių j Ameriką mažumą trukdė teip gi skirtingumas rasztų wartojamų Amerikos redakcių; daugelis rasztųjų pamėgo "Varpo" ir "Uk-o" rasztų, ir dėlto malonėjų, kad jų darbas būtų iszleistas "Varpo" ir "Uk-o" redakcijs; kiti isz rasztųjų, spėdami, kad jų darbas gali buti nusizstas j Ameriką, perserzgti "Varpo" ir "Uk-o" redakcijs, kad jie paweda sawo darbą atspaudinti tik tuomet, jeigu jis bus atspaudintas pagal "Varpo" ir "Uk-o" rasztų. Be to, ne mažą swarbumą turi tas dalykas, kad knigos spaudintos Prasz Lietuwoje yra daug pigesnės, ne kaip Amerikoje ir kad, apskritai imant, lengwiau yra įgyti rasztus Prasz Lietuwoje, ne kaip iszleistus Amerikoje, juo, kad dėlei wisiųrzių prieaszczzių, Amerikj iszleisti rasztai ne wisuomet gali buti gawami "Varpo" ir "Uk-o" redakcijs.

Dėlei szų tai prieaszczzių "Varpo" ir "Uk-o" redakcijs pakutiniam laike nesiskubino iszsiuntinėjimu atliekamų rasztų j Ameriką, juo kad, dėlei stokos atsakanzių žmonių, prisistojieje rankaszczziams negalėjo buti greit perliurėti, ir negalima buvo žinoti, ką pasilikti sau, o ką paweti kitems. Susikrowė didelės statilius rankaszczzių, isz kurių dalis tapo palikta "Varpo" ir "Uk-o" redakcijs, 3 tapo iszsiųti "T. M. D.-tel" ir da gawna daug atliko. Tuom tarpu laikas nuo laiko ateina wisi daugiausia rankaszczzių. Kadangi ne wisi rankaszczzių yra pawesti mums ant pilnos walios, kadangi siųsti rankaszczzius j Ameriką, nesusipratus su autoriais, yra neparanku, o susipratus su jais yra didiaai sunku, todėl mes, nenorėdami, kad rankaszczzių gultų, užarwome, kad iszleisti j Lietuwiszkių rasztų duotų už rasztus mozeszių arba dideszių atlyginimų ir kad pinigai suniksti isz pardawimo rakaszczzių eiti j tam tikrą fondą — literatizską fondą. Siekiu tokio fondo būtų szelpimas literatų, arba geriaus sakant, atlyginimas joms už jų sunkų darbą. Tokio atlyginimo, žinoma, ne wisi reikalauja, bet wisi daug yra tokių, ką reikalauja, kiti isz mus rasztininkų, beraszdydami, apleidžia sawo priwatizskus reikalus, daug nuo sawų nutraukia materializskais...

Wisi mus rankaszczzių yra isztrukę, gali sakyti, isz po maskolių policijos nagų, yra rasztų prie bjauriausių sanlygų, prie didelio pawojaus ir nerwų jėmpimo. Mes už jų trusz negalime atlyginti, ir tik siuncziamė kitims sawo rasztus dykai. O tuom tarpu tokiu paszelpa butiniam yra reikalinga, nės terp naujai gemanczių literatizskų talentų yra ir toki, ką negali paszwesti sawo spēkas tokiam darbiui, kuris neatnesza nė jokios materializskos naudos. I mus redakcijs jau nesykj kreipėsi tai wienas, tai kitas, klausdami, kiek mes galėsimė jiems mokėti už jų rasztus. Wienas isz jų, sawo laiszke rasztyme 29 d. wasario sz. m., siūlo siųsti darbas ir apraszysmus wisokių atstikimų, jeigu redakcijs pasmitu jam duoti kokį "nagradą". Terp kitko sako, kad jis Peterburge buwęs prišauktas už poetą maszios klipos ir gawęs dowaņas nuo redakcijs "Swie" ir red. "Dosaugi Diele". Netu-

rėdami nė jokios naudos isz sawo literatizskų darbų, kiti mus darbininkai aukauja sawo spēkas tai maskoliams tai lenkam, arba sawis nesiinaudoja isz jų dwaszczkių spēkų, ir tokiu budu praszūwa Lietuwai nė wienas talentas. Tarint tam tikrą fondą, būtų galima įgyti ne wieną darbininką ant tautizskos dirwos, ne wienas talentas ne tik galėtų iszlikti, bet dar galėtų tobulintis sau ir tėwnei ant naudos.

Žinoma, jeigu Lietuwiszka laikaszczzių būtų wisur tokiose sanlygose kaip Lietuwoje ir jeigu tiek te būtų naudos isz iszleidiemo Lietuwiszkių rasztų kaip Praszuoje, tai ir ne werta būtų kelti klausimų apie įkurimą "Literatizsko Fondo", bet Amerikoje Lietuwiszka laikaszczzių "gywuoje" prie kitokių sanlygų, ir iszleidiemas Lietuwiszkių rasztų ne tik užsimoka, bet gali da atneszi szioke — tokių naudų.

Dėlto tai ir kreipiamės mes prie Amerikos iszleistoju su sziau užmanymu. Lii jie, perliurėjeje rankaszczzius, duoda dideszių arba mažeszių užmokesci už literatizską darbą ir siunczina tą auką j "Literatizską Fondą". Nors ir nesusirinktų dideli pinigai, tai wisi būtų galima nors mažumą atlyginti už tą sunkų ir ne karį pawojingą darbą. Mes tikimės, kad ir tie, ką nereikalauja užmokescio už sawo rasztizską darbą, teip gi ne bus priezingi tokiu budu suwartojimo jų rasztų, o reikalaujantiems paszelpas bus 100 kart lengwiau priimti paszelpą nuo wisuomenės, ne kaip nuo kokio nors iszleistoju, be to rasztųjų, priglūdami nuo wisuomenės, galės geriau sunaudot sawo spēkas, ne kaip tarnaudami priwatizskiems žmonėms.

Parankiausia wieta įkurimui tokio fondo, mums rodos, galėtų buti Prasz Lietuwa, ir pinigai galėtų buti siuncziami arba ant wardo "Varpo ir Uk-o" red. kasieriaus arba ant kito kokio isztikimo žmogaus.

"Varpo ir Uk-o" red.

Yra szie rasztai "Lietuvos" redakcijs:

1. Gili senovė ir jos liokanos. p. 28.
2. Kelionė j Luzicų balas (Spreewald), lenk. paraszė Titus Sopodko.... p. 89.
3. Kėkaszti Simas, ukiuszka apysaka..... p. 38.
4. Mažas Lupatnin kas, wersta isz gudizsko, p. 22.
5. Darbai be vakaru szkų. Komedijs dwiejuose aktuose. Paraszė Zemaitė... p. 33.
6. Dusawimai (kaip komikiam persiwertėli eina) isz lenkiszko werstė Žmogus... p. 39.
7. Kaip atsirado žemė ir jos gywentojai? Paraszė Kurmis..... p. 25.
8. Nusiđėjėliai. Versa Jono isz G... p. 6.
9. Nuliudimo Duktė. Apysaka Cooppees, wersta isz prancuziszkos kalbos... p. 30.
10. Mieszkas uzia. Karolenko apysaka, wersta Juodwaliko (nepabaięta).
11. Isz koleros metų waidelis..... p. 12.
12. Kalėdų isz wakaris, waidelis..... p. 8.

Swarbus užmanymas.

Rusinizskas laikaszczzi "Swoboda", nr. 34 pakelia labai gwarbų užmanymą. "Swoboda" sako, kad ne tik rusinų, bet teipogi lietuwų, lenkų, flau, czekų ir kitokių tautizskų galwų nesanzczzių Maskolijos, Austrijos arba Woketijos junga mieriai yra kwoti už sawo laiswę ir nepriglūnistę. Kiekwiena isz jų pawergtų tautų sawo wien pajėgomis ne gali tikėtis pergalėsi galungus pawergėjus, ant to reikia sujungti pajėgų wisi pawergtų tautų, reikia, kad wiena isz jų tautų wisame remtų kitą. Tokios wienybės ir jos reikalo supratinėra iki sziol terp skurstanczių po swetimu jungu tautų, bet turi užgimti, jeigu tos tautos nori sawistowėms pastoti, jeigu nori liuosoms buti. Pradžią, pamatus tokiu susiwenyjinimui galima but padaryti Amerykj per swetwėrim atsakanczio komitet, kuriame kiekwiena isz pawergtų tautų turėtų sawo reprezentantą.

Komitetas tas, isz surinktų nuo wisi tautų pinigų, iszleidintų perijodizskus arba neperijodizskus rasztus wienoje arba dwiejuose swietiszkoje kalbose. Tuose iszdwimuose būtų talpinamos žiwnios apie kową už laiswę wisių szitų tautų, teipogi apie skriaudas, kokias jos kenczia nuo randų kraasztų, kurių junga nesza arba nuo pawergusių jas tautų, iszdawimai tie būtų siuntinėjami wiso swieto apewietoms ir įtekmingoms ypatoms, idant wisi žinotų apie tokius atstikimus, kokius skriaudėjai paprastai stengiasi užlepti arba jeigu ir garsina, tai wisi melagingai juos perstato.

Swarbiausia wienok užduotė komiteto būtų stengiesi suartinti terp sawę pawergtes tautas be skriaudos wiena kitos, ant teisinio pamato; praszalinti wisus nesutikimus ir nesusipratimus.

Užmanymas "Swobodos" labai swarbus, nors jis ne naujas; toki jau buwo sawo laike pakėlę pirmutinis tautizskj dwasio iszleidiemas Amerikj Lietuwiszkas laikaszczzi "Lietuwiszkas Balas". Gelatina labai, kad dabar rusinų pakeltas rasztų platesoj priitarimą ir nenuėitų ant wėjos. Sziauom tarpu mes trumpai padaudame "Swobodos" pakeltą užmanymą, kalbindami lietuwus j m priarti ir isz sawo pusės, kiek galima palengwinti jo įkwyjimą. Toliaus, pakalbėsimė placziaus apie tą užmanymą ir apie naudą j įkwyjimo.

Isz Waterbury, Con.

Pereitame "Lietuvos" numerįj pranesziam, kad kn. Saurusaitis, niekieno nepraszytas, ant 6 d. rugsėjo suzaukė "Susiwenyjinimo" kuopos susirinkimą, tikėdamas galėszę, kaip nepatikantį sau parapijos komitetą drystantį žiurėti j kunigo nagus, iszwaikyti kuopos komitetą. Tas wienok nepasisekė, negalėis nieko ne peszė, tik bereikalo sawę supuwusi obuoliu apszaukė; kunigo gi gspadę, kuri teipogi atėjo ant dwaszeko piemens suzaukto susirinkimo, wienas wyrziszki balsiai "apibrodzijo", liepdamas jai eiti j karklyną žwirblių gaudyti. Masų wienok "piemuo Diewo awinyezios" tuom nepasisekimu nepasigėndino, bet ant 9 d. szio mėnesio wėl suzaukė "Susiwenyjinimo" kuopos susirinkimą j jos sanariūs kalbino priasztyti prie naujos kuopos. Ant paskirto laiko wienok susirinko wėl tie patys nepritarianti neizmintingiems kunigo užmanymams, o isz kunigo pusės nepriglūnti prie "Susiwenyjinimo"; p. Grinius, jo moteris ir dar kelios bobelės. P. Grinius, niekieno nemė ir jos gywentojai? Paraszė Kurmis..... p. 25.
8. Nusiđėjėliai. Versa Jono isz G... p. 6.
9. Nuliudimo Duktė. Apysaka Cooppees, wersta isz prancuziszkos kalbos... p. 30.
10. Mieszkas uzia. Karolenko apysaka, wersta Juodwaliko (nepabaięta).
11. Isz koleros metų waidelis..... p. 12.
12. Kalėdų isz wakaris, waidelis..... p. 8.

Welonis nepriglūto nė jokią draugystę, Lietuwiszkių laikaszczzių ir knigų ne skaitė, bet sziaip buwo dawadas waiikinas. Lietuwos artojas.

Reikaluose kooperatizskos pardawinyezios.

N-30 "Lietuvos" patilpo atsiliepimas p. Augusto, Jankausko isz Lowell, Mass., kuris, ant kuo greicziausio įwykimo užmanymo parengti wisi lietuwų pajėgoms didelę kooperatizską pardawinyezių, pažadėjo paszwesti nuo sawų \$50. Asz, tam užmanymui karsztai pritardamas, pažada ant įkwyjimo jo 100 dol. Jeigu atsisiras daugiaus brolių suprantanczių lygiai sawo paczių, kaip ir wisi mus tautos nauda ir reikalą ir ant uždėjimo kooperatizskos krautuwės pawes teipogi po kiek doliarų, tai užmanymas greitai galės įsikwinti. Tokioje krautuwėje ne wienas apszwiestenis lietuwų galės rasti geresnį ir lengweszi užsiėmimą. Tegul su pinigais atsiliepi, biznieriai ir darbininkai, dienuoti ir bedieriai, o sawo pardawinyezių greitai tarėsimė! Asz prisidėsiu ir su daugiaus pinigų, kad užmanymas greicziaus įsikwintų. I. Makaukas.

Isz Ashland, Wis.

Kadangi czianyzszczziams lenkams sunku surinkti reikalingus ant pastatymo bažnyczios pinigus, tai jie samdo sklepp Szwentos Agnieszkos bažnyczios, kur atlieka sawo diemwaldystas. Pasirandawojo jie wieną kambarį nuo Szwentos Agnieszkos mokyklos ir čia patalpino sawo mokyklą. Kadangi iki sziol čia kitokių bažnytinių katalikizskų mokyklų ne buwo, tai wisi waiikai lankė angliszki Szw. Agnieszkos. Kada gi lenkai įrengė sawo, tai wisi waiikus priglūncziaz prie lenkiszkos parapijos praszalino isz angliszkos, praszalino ir wieną lietuwų waiiką. Tėwas nuėjo prabaszcziai szw. Agnieszkos bažnyczios, tėwui Fabijoniui, paizszkinti apie skirtump lietuwų ir lenkų ir praszė priimti jo waiiką atgal. Kunigas pareikalawo arba 25c. ant mėnesio, arba priglūncziaz prie parapijos, o tasyk waiikas jo galės parapijėje mokykloj mokintiesi dykai. Priglūnti prie tos parapijos atseina ne brangiausiai, pigiaus negu lietuwiszkoje parapijose: čia reikia užmokėti tik 3 dol. už sėdynę, o kitokių mokeszių nėra. Dabar wisi lietuwai telkiasi j sirių bažnyczio, o lenkų koplyczio, kur daug brangiau priglūncziaz atseina, apledžia.

28 d. rugpjuczio wienas lietuwų weds už moterį lenką. Yra čia jau 6 lietuwai wedę lenkes, grynai gi lietuwiszki szeimynų yra 11. Lietuwiai priwersti westi lenkes dėl stokos lietuwiszki merginų. Wisus apsiwedusius su lenkėmis lietuwus lenkai wadina gryniais lenkais ir žinoma, waiikai tokių lietuwų wargiai bo moksė lietuwiszka kalbėti.

2 rugsėjo, wienas lietuwys, Kazys Jonutis, parėjęs wėlni namom, iszsiřėdė ir iszėjo isz kambauio namuose pn. 1222 S. Clark str. Neuligio po tam užidegė ant kiemo malkincyza, ugnis užgriebė ir namus, kuriuose gyweno Jonutis. Isz po degusių ant rytuojas isztraukė suagelėjusį kūną. Wėliaus pasirodė, kad tai yra kunas Jonuczio. Jis ne buwo girtuoklis, bet kaip darbininkų szwentės dienų, turėjo gerai užsiuraukti; sėdę malkincyzių su deganczių cigaru, užnuodo ir iszmėtė degantį cigarą, nuo ko užidegė malkincyza. Nors kunas buwo teip apdege, kad wėlodo ne galima buwo pažinti, bet keliuų kizeniųjų rado rasztą ant 400 dol. nuo padėtų pas wieną lenką saluinką pinigų ir 100 dol. gatawais pinigais. Nė pinigai, nė rasztas ne buwo ugnies pagadyti. Jonutis pajėjo isz Kauno gub. Ar turėjo gi grimines, nežinau; čia yra tik jo pushbulis. Tas, pamėms aną rasztą, ant 400 dol. nuėjo pas aną szinkorių, lenką, pas kurį tie pinigai buwo sudėti. Szinkorius pamėms rasztą ir žadėjo pinigus atiduoti; dabar gi, kaip girdėt, nuo atidawimo atsiakė, kadangi rasztelis jau jo rankose.

Welonis nepriglūto nė jokią draugystę, Lietuwiszkių laikaszczzių ir knigų ne skaitė, bet sziaip buwo dawadas waiikinas. Lietuwos artojas.

Reikaluose kooperatizskos pardawinyezios.

N-30 "Lietuvos" patilpo atsiliepimas p. Augusto, Jankausko isz Lowell, Mass., kuris, ant kuo greicziausio įwykimo užmanymo parengti wisi lietuwų pajėgoms didelę kooperatizską pardawinyezių, pažadėjo paszwesti nuo sawų \$50. Asz, tam užmanymui karsztai pritardamas, pažada ant įkwyjimo jo 100 dol. Jeigu atsisiras daugiaus brolių suprantanczių lygiai sawo paczių, kaip ir wisi mus tautos nauda ir reikalą ir ant uždėjimo kooperatizskos krautuwės pawes teipogi po kiek doliarų, tai užmanymas greitai galės įsikwinti. Tokioje krautuwėje ne wienas apszwiestenis lietuwų galės rasti geresnį ir lengweszi užsiėmimą. Tegul su pinigais atsiliepi, biznieriai ir darbininkai, dienuoti ir bedieriai, o sawo pardawinyezių greitai tarėsimė! Asz prisidėsiu ir su daugiaus pinigų, kad užmanymas greicziaus įsikwintų. I. Makaukas.

Isz Toluca, III.

Czinykscziosze kastynese po reita sanwate sudegę szafas N-1 D. C. Co. Sudęgs szafas jau be-
weik atstatytas; jame ketino pradęti darbus nuo 16 d. szio męne-
sio.

Lietuwų yra czia apie 100 y-
patų. Turi jie wienę pagelbę
draugystę Szw. Jono ir Politiz-
ką Klubą gerai užsilaikantį; wi-
sio wadowai blaiwus ir dori wy-
rai. Prigulinti prie klubo ir prie
draugystės yra tai drosnėjie ir
izmintingiesie lietuwai. A-
part szitų, yra czia, daugias
negu reikia, girtuoklių ir pesz-
tų. Per Kalędas užmiesiosie
musztynę wiena ypata likosi
užmieszt; dabar gi, 10 dięsz szio
męnesio, be mażo węl pansasz-
ne atsitiko. Wienas iz garsų
karęgyų, paręgs namon, pradęjo
musztynę su burlinghosiu. Prie
to prisidęjo szadziukai wieno ir
kito ir prasidęjo ukra batalijų su
riksmais ir staigimais ant pady-
wio wiesiems swetintucziams. Ta-
k atęsz su lazdoms dędęs įwędę
twarkę, tris karszcziausis karę-
gius ant prasiwędinimo nugabeno
ant nakwynęs iz lakupę, kur wie-
nam reikęjo užmokęti \$20, kitam
\$25, o trecciam \$30.

Gędę, wiesiems lietuwams da-
ranęzių girtuoklių ir pesztų
yra czia daugias negu reikia, už
tai norinczių apsiszwiezt, skai-
tanęzių laikraszczius ir knigęs
yra labai mażai.

Isz Elizabeth, N. J.

Kaip kitur taip ir czia bene tik
użgims ermyderiai su kunęgių ir
tai wisu parapijos ka-ę. Kad tai
be ermyderių už pinigų su
dwaszczkais wadowais niekur ne
galima apsieiti.

Nors "Susiwienijimo" seimas
szj metę atibę musų mieste ir
apie tai pagarsinta, bet apie ko-
kias nors izskilmes nieks pas-
mus nesirupina. Žmonęs szko,
kad "Susiwienijimo" seimas iz-
tikro yra kunęgių seimas, tai te-
gul jie sau ir rupinasz apie seimo
rengimę.

Zwalgunas.

Naujas laikrasztis.

Pittsburgo pradęjo iszeidinti
naujas lietuwiskas laikrasztis p-
a "Ateitis". Iszeidzia jį wiet-
nę socialistų kuopa; redakto-
riumi yra p. Laukis, buwęs iz-
leistojas "Kuręjo". Pirmane
numeryj telpa: Isaszczinimas
mierių iszeistojų; straipsnis pa-
aiszczinantis mierius socializmo;
Pradžia Wisatos, isz rasztos Char-
leso Watts; Dięwo daleidimas
gywenti, caro daleidimas apibui-
ti, paraszytas grafo Leono To-
lstojaus; Węrgų tauta; Nesulaiko-
mas judinis. Užbaigia numerį:
Wietinės žinios ir Politizkos,
teiposgi bęgant ant placzių pa-
saulės ististikimai. Mes isz sawo
pusę welyjame naujam sandrau-
gui kuo geriausias klotes.

Lietuwiszkių laikraszczių
prowos.

Neperseniai du lietuwiszkių
laikraszcziai likosi į sudę apęk-
ti už kriminaliszcę įdeidimę:
"Vienybę" ir "Viltis". "Vienybę"
apekudę Pittsboro karszi katali-
kai, bet skundęsz sudas atmetę
ir kasztus użdęjo ant pawieczio.
Jeigu juos reiktų pakelti skundę-
jams, tai be abęjonęs izsnyktų
nors neteisingos prowos, ne butų
tiek neteisęgių apskundimų.
"Vilties" prowa jau prasidęjo.
Nędžia, kaip ji pasibaigs.

Isz wisur.

Į Gywentojai miesto Lodz su-
rinko isz sukų 80000 rublių ant
pęrengimo mieste liaudęs teatro.

Į Airijos gywentojai su baime
laukia szj metę bado. Beweik
wienaitinis po Anglijos jungę
skurstanczių airių maistas bulwęs
neuzdęręjo, supuwo nuo nuolatinių
lytu.

Į Mieste Olmuents, Austrijoj,
użgimę smarkios musztynę terp
slawiszkių gimnazistikų ir wokie-
czų, kuriose daug žmonių likosi
suzęstų. Dar daugias jų suzeidę
kareiwiai paszaukti ant suwaldę-
mo besimuszanczių. Isz abęjų pu-
sių daug musztynęs dalywaw-
sių likosi sugresztuotų.

Per paskutinius 8 męnesius
szj metų, per Hamburgę ir Bre-
mę iszekliawo į Amerikę isz wisio
188418 iszeiwų; per tokį jau lai-
kę pernai keliawo jų tik 105611.

Į Sawinikais pasażieriečių gar-
laiwų, ant susirinkimo atsiabu-
wusio Southamptone, Anglijoj,
nuturę pakelti prekes kelionęs
treccioje klasioje isz Amerikos į
Europę.

Į Mieste Bistricoj, Czekuose,
laikę procesijos użkilo smarki
perkunija. Dalywautojai procesi-
sioj persigandę, pradęjo grustiesi
ir mindiotiesi. Susegrudimę 4
waikai tapo wisu sumywti; yra
daug sunkiai sumankyti wai-
kų ir moterių.

Į 24 pjutę, aplinkinęs miesto
Kigoshi, Japonijoj, įgriewo ola-
wario kastynių. 13 darbinęgių
likosi użmuszti, o 30 suzeistų.
Ant rytojaus tas pats atsitiko
Uchio kastynies, prie ko 14 dar-
binęgių likosi użmuszti.

Į Mieste Pultuske, Lenkijoj,
ant laiwio czia stowinczių masko-
litzkos kariaunos minę rotos at-
sitiko baisi eksplozija, kuri pusiau
perskęlę laiwę. Buwę ant laiwio
dewyni kareiwiai taip sunkiai li-
kęs użgauti, kad keturi tuojaus
pasimirę, penktas mirtinai suzeis-
tas ir ant jo iszgrįjimo nęra wil-
ties. Likusieje neteko rankų arba
kojų.

Į Siberijoj, upęs Szilkos ap-
skritį, szj metę gywentojus pa-
siekę wiszczkas neuzdęręjimas
laukuose ir, žinoma, jiems
atsęs bado kęsti. Lūkai isze-
dę nuo karszczio, wiszczas iszdę-
wo nuo stokos lytuas, giris de-
ga beweik wieur, ugnis iszauki-
no medzius ant daugelio szimty
ketwirtainių wiorstų girių. Nuo
grių gaisrų tiek yra dumų, kad
toliaus kaip ant 100 sieksnių
nieko ne matyt.

Į Sugrięsz isz Amerikos į tęwy-
nę, italijon s Gaetano Longo, ra-
do sawo paczius namuose du wy-
riszczki; neuzdęręjimas juos kni-
po numylęinius sawo paczius,
nudurę su peiliu, o su jais
drauge ir sawo paczių. Paskui,
puolęs į padukimę, bęgiojo po
kaimę ir nudurę dar 5 wyriszcz-
kius, o du mirtinai suzeidę. Ant
galo, nuęjęs ant kapinių, ten pats
nusedurę.

Į Terp Worms ir Franken-
thal, Wakarinęj Wokietijoj, rado
seną kapinyę, ant kurio paladoti
kunai pasimirusių 4000 metų at-
gul (su wiszjum 2000 metų priesz
Christus gimimą), taigi kada
Europoj dar ne buwo gal nę wien-
nos isz dabat gywenanczių tautų
ir rasų. Kaip matyt iz kaulų,
palaidoti ant to kapinyno žmonęs
prigulęjo prie augalotos ir twir-
tos žmonių rasos.

Į Pagal atskaity. Amerikos
randa, Amerikos produkciję sie-
kia 7000000000 dol. ant metų,
Anglijos 4100000000, Wokietijos
2915000000, Prancuzijos
2245000000, Maskolijos 1
815000000, Austrijos 1
625000000. Wienas darbinękas
iszprodukuoja: Amerikoje už
1888 dol. per metus taworų,
Anglijoj už 790 dol.; Wokietijoj,
Prancuzijoj, Belgijoj už 590 dol.
Maskolijoj už 381. Darbinęgių
metinis użdarbis siekia: Ameri-
koje 348 dol., Anglijoj 204, Prancu-
zijoje 175, Belgijoj 163, Maskolijoj
120, Wokietijoj ir Austrijoj 155
dol.

Lietuwų Amerikoje pir-
mas choro wadowas.

(Pabaiga).

1899 m. rudenyj, prasidęjo terp
Newarko lietuwų brazdęjimas,
suszwęrę D ro V. Kudirkos gie-
dorių draugystę, ir toję pas-
kwiędęs draugystę uż wadowę; dar-
bas dainawimo prasidęjo 28tę die-
nų lapkriczio. Tik man tas eiles
rasztant, giedoriai iszmokę yra
sutaręsi dainuoti 7 dainas.
Czion yra tikta: wyry choras.
Draugystę moka wadowui už ke-
lį 50c. už kożnę sykį; o susiren-
ka mokintie i kożnę seredę wadę-
kara. Newarko giedoriai turę-
jo sawo pokylį su dainawimais

wasaryje 1900 m., ir įstengę
aplankyti daug kitų pokylių, gar-
sindami swietai lietuwiskas dai-
nas (pokyliuose Lenky, Palangos
Juzęs Draugystęs, Grażinos Mo-
terų Draugystęs, Szw. Jurgio
Draugystęs). Tarpe giedorių
darbstumu atsiżymi St. Prans
ir Mik. Mieszunas. Reikia lauk-
ti didelio giedoriaus pasikęlimo
ateitęje, jeigu t k neatzęsz.

Ereminas dabar rupina ir ren-
gia iszdawimę rankias dainų
kaip wyry, taip mażyztam cho-
rai; tai bus rankius tautiszkių bei
kulturiszkių dainų. Sarinkta yra
aplink 60 dainų tuom sykį, kurių
iszdawimas kasztuos nemażias
kaip 300 dol., jei dar ne daugias.
Ereminas turi namie sawo
knęgynę, susidedantį ypatingai
isz knęgių dainų, woksizkų ir
wiskų, ir kitokių. Taip pat lai-
ko latwiszcz laikraszczius —
"Mihjas Wees", "M. W. Mehne-
schkrasts", "Dziesmu Puhrs, Ausek-
tis ir Amerikos Awise"; isz lietu-
wiszczkių laikraszczų ten randasi:
"Vienybę", "Lietuva", "Viltis";
isz woksizkų "N. Y. Herald";
ir organas "Odd Fellows" — "Der
Fuehrer".

Apart to wisio, E. eminas yra
draugu walmamanybę. Dar kn.
Krauczunui Brooklyne gywe-
nant, męgino Ereminę atkalbiati
nuo jo persiludyjimo ir net 1898
kwietę uż wargamistę bei mo-
kintojų bażnytinio choro. Eremini
atsisakant, jeigu Milda
Draugystę nepirtas, kilo tuli ne
sutikimai su kunęgiu, kurs męgi-
no Ereminę ir draugystę apjuo-
dinti, taip juog draugystę tun-
met priwerta buwo kunęgi ne-
tikosj pasilegimę wiesai per
"Kardę" pagarsinti wisuomenei.

Kad 3 d. berzio 1900 m. buwo
laikomas Seimas Walmamany
New Yorke, tai Ereminas tapo
wienbaliu aprinktas už pirmęsz
Walmamany Susiwienijimo.

Dar wienę dalykę reikia pa-
męti isz gywenimo Eremino. 29
d. liepos 1900 m. Petras Zaglo-
wed uż moterį Melaniją Zaleskię-
tę, pažįstamę merginą p. Eremini.
Tasai tipo użkwestas į bro-
lis; ir, žinoma, drauge su kitais
swodbinėjais nuwadiawo ant su-
tuoktwių jaunawędžį į lietu-
wiszczk bażnyczę. Buwę suma
laikoma kn. Wargagrio. W si-
klupo, Ereminas stowi staczias.
Pasibaigę miszios, jaunawędžiai
su kitais swodbinėjais priarti-
na prie groteių ir suklaupia, o
Ereminas węl stowi staczias. Kn.
Wargagris atskreipę prie sto-
winczių ir paklausę: "Ar ir
Tamistis czion priklausi?"
Teip, atsilępę Ereminas. "Tai
klaupkis!" suszuko kunęgas.
"Asz neturiu ko klauptiesi", ra-
miai pasakę Ereminas. "Tai
paszauksiu policimona, kad ne-
nori tykiai użsilaikyti, ir iszme-
sz laukan!" — grumtoje įwędę
kunęgas. — "Asz tykia użsilaiku-
rods policimonas manę gali laukan
įzmesti, bet ne Tamistis Die-
was!" — pasakę Ereminas. "Tai
klaupkis arba eik saw!" — saukę kn.
kad net bażnyczę skambęjo. —
Kaip Tamistis apdirbi sawo dar-
bę, wisis iszeisimo, o klauptiesi asz
neturi priesz ką!" galutinai pa-
sakę Ereminas. Nemitę kunę-
gas, dawę szilbą jaunawę-
džiams, ir potan, pasakę pamok-
slę, graudų dę dawatyk, įbraudo-
mas walmamany, ir grąszę-
mas sawo awelęms, kad kitęsyk
neduos szilbo, jeigu į liudinękas
pasitaikytų ateiti węl kuomet
"bediewiams". — Žmonęs, wieni
rugojo, kiti dęzauęsi; bet matyt
didimai patiko status ir izmin-
tingas pasilegimas walmamany.

J. Seliupas.

Wietines Zinios.

— Krawczuno parapijos komi-
tetas garsina, kad lietuwams, no-
rintiems apsigywenati ant farmų,
gali parupinti reikalingę žemę
dykai; nuo geidanczių farmų
reikalauja wien 1 dol. ant użden-
gimo kelionęs apziurejimas weto-
s. Farmos tos, dykai dalina-
mos, esanczios Wisconsin. Jei-
gu tai teisybę, ką komitetas žada
ir jeigu jam pasiseks suwerturi ku-
lietuwiszkių kolonijai, tų reikia lai-
kyti už jo nuopelę; ne reikia tik
žadėti ir norėti daugias negu
galima padaryti.

— Ant Arthur aw. likosi nu-
szauta Eleonor. Davis, 17 metų
mergina; nuszwę ję jos paties
tęwas Erasmus Davis, kuris pa-
skui ir sau paleido kulęę į galwę
ir atliko ant wietos. Mergina
mat użimanę tekęti uż H. Ken-
nely, kurio jos tęwas neuzkentę.
Uż nepaklusumę tęwas mat ir
nuszwę sawo dukterį, o paskui,
bijodamas sodo, pats nusiszwę.

— Pereitos nedėlios dięsz wi-
soso Chicogos bażnycziosie rinko
aukas ant naudos nelaimingo Gal-
westono. Kaip paduoda laik-
raszcziai, katalikiszcios bażny-
cziosie suriko su wiszjum 4800
dol. ant nelaimingų baisyos wę-
tros aukų. Žinoms, protes onisz-
kos bażnycziosie aukų suriko
daugias, nors klerikaliszciai laik-
raszcziai garsina pręszingai.
Ka-žin, kiek aukų surinko lietu-
wiszczki bażnyczioj?

— Policijantas, salenkęszs lie-
tuwys K. Zimierus Andriuszi: isz
Rawson staciijos, pereitos nedėlios
dięsz likosi gana sunkiai sumusz-
tas. Jis buwo nusizęstas daboti
twarkę salune ant kertęs Dikson
ir Blackhawk uyezicos, kur buwo
patęngti szokiai. Kada terp
dwięjų szokęjų użgimę nesutiki-
mai, policijantas turęsz įsi-
tarti ir wienę isz jų gana sku-
džiai apdauzę su sawo lazda. Isz
jos Andriuszi uż saluno, użpuolę
ant jo tykojanti keli wyriszcziai ir
teip sunkiai sumuszę, kad polici-
jantas puolę ant uyezicos. Atbę-
gus į pagelbą kitiems policieja-
ms, użpuolikai iszbęgiojo. An-
driuszi nugabeno į ligonbutį, bet
kad pasirodę, jog sumuszimai ne
pawojingi, tai perwędę jį į gy-
wenimę.

Nuo Paryžiaus Parodos.

Szti kokį iszczkę gawo "Lie-
tuwa" nuo direktorius dailęs
ir spaudos dalies ant Paryžiaus
Parodos:
Sawienytų Walsęų Komisija.

Paryžiaus Parodos 1900.
Washington, D. C. rug. 31, 1900.
"LIETUVA", Chicago, Ill.

Turi uż garbę Jums praneszi,
kad, pagal oficialiszcę pagarsini-
mę pripažinti 1900m. ant Pa-
ryžiaus Parodos 1900m., tapo pa-
skirti pirmo skyrizus (Grand
Prix) dowaus Sawienytų Walsę-
jų laikraszcziams, knygos ir
perijodiszcziams iszeidimams, prie
kurios tai dowaus ir jus esate
priskaityti.

Su guodone

A. S. Capehart,
Director of Liberal Arts and
Chemical Industries.

Naujos knygelės.

Mindaugis, Lietuwos Karalius, istori-
jos pawelkimas 5-ae aktuose. Lenkiszki
parasz Julius Slowacki. Lietuwiskai
wertę Vincas Kapas (Dr. V. Kudrika).
Izeiszię kasztai ir spauda "Lietuwos".
Puiki tragedija teatrui isz laiko Min-
daugio Lietuwos Karaliwimo. Rasztę
telęmis. 86 puslapiai. Prekš 35c.
Gauwama "Lietuwos" redakcijoj.
Oiga Linbatowyczutę, waidzdelis isz
gywenimo nihilistų. Yra tai graus ir
użimantis apsakymas isz gywenimo nihi-
stų Rosioje, kaip mergina Oiga Linba-
towyczutę, prigulędama į nihilistų drau-
gystę, daug sykų apgawo ruskus cri-
nowykus ir gudriai gaudoma testruko
iz jų ranku. Prekš knygties tik 10c.
Gauwama "Lietuwos" redakcijoj.

Nesiuskite gromatų be markis.

Swetimos gromatos, stęjusios be mar-
kių isz nęrubęs ant kitų adreų, jeigu
per dwi nedeli tampa nepaistomos, turę
būt atgal pasauti sugrąžinti. Jeigu per
dwi nedeli jų nesugrąžina, welias pacz-
tas neprimta ir nę. Isz omokęszs tasta
daugybę gromatų. Geriausi stęsi ap-
mokęszs gromatas, tada jas kiekwienas
prims, ir adresantas, kad ir welias
atsauks, ras jas pas tą kurio jis pra-
szę jas prlimti.

Farmos Dykai!

Chicago, Nedėlio, 23 rugęjo, tuojaus
po miszparul, bażnytinęs saleje, ant
33-czios ir Auburn aw., bus didelis lie-
tuwų susirinkimas reikalę (kurimo
naujos lietuwiskas kolonijos walsęje
Wisconsin. Jeigu atsakantis lietuwų
skaitlius atsizauks norinczių ant farmų
eti, kompanija duos tęmę dykai. Perei-
ta nedeli jau wienas, tame reikalame
mitingas buwo laikytas ir dauguma lie-
tuwų prisiraszę. Todęl atleikite wist ant
sawo susirinkimo, o iszgrįstie ant kokių
islygy ir kokių budu tos farmos yra
gauwamos.
M. Rakauskas ir R. Pulszis, Komitetas
ir farmų apsięskotojai.

Prekę pinigų.

Roskas rublis po..... 52½c
Prusiszcios markę po..... 34½c
Prie kiekwienę pinigų siuntinio
reikia pridėti 30c. ant paczto kasztę.

APIE TURTY IŠDIRBIMĄ.

Paraše Schram.

(Tęsa.)

Pasirūpsinsime paaiskinti tai pavyzdžiu.
Sakysim, jog 1 valanda visuotinai reikalingo
žmogaus darbo werta 10 skatikių. Skaitysim
me čia pinigais; vienok neużmirskime nieka-
dos, jog wertes isreikstos pinigais yra tikrai
rezultatas žinomo darbo ilgumo, kuris buwo
suwartinotas pagaminimui tų wertių. Keturi
darbininkai susideda muros sienai pastatyti,
perkasi jie molį ir moka už tiek jo, kiek rei-
kia 1000 plytų isdegti, 3 auksinus 20 skatikių;
sawininkas paskolina jiems plytinę peilį, stalą,
plytynę, karukus, kwarmas ir kitokius įran-
kius, uż kurių paskolinimą darbininkai moka
4 auksinus nuo 1000 plytų; 1000 plytų isde-
ginti reikia 24 valandų darbo, arba, skaitant
uż valandą 20 skatikių, ispuls paskaityt uż tą
darbo laiką 16 auksinų; wertę tokiu budu is-
degtų plytų bus 27 auksinai 20 skatikių.

Darbininkai is pradzių pilnai użmokęjo
uż wertę žalios medegos ir uż wartinimą įran-
kių; wertę tą vienok jie randa węl nanjai pa-
gamintame jų darbo isdirbinyje — plytose;
prie tos wertes prisidęjo tik nauja wertę jų
darbo.

Teippat, kaip parodęm šiom pavyzdzių,
esti ir kiekvienam kitam dirbime (produkei-
joj): naujai padarytam tawore wisados esti,
apart wertes suwartinotas žalios medegos ir
wertę sudęwtę dalių darbo įrankių, dar ir
wertę darbo suwartinoto tam taworui padaryti.
Tiesa šitoji suwisi neperisimaino ir nepriguli
nuo to, ar darbininkai sau dirba arba ko-
kiam nors użsiėmimui. Jei darbininkai sau
dirba, tad, parduodant plytas, gauna už
kiekwieną darbo valandą 20 skatikių; vien-
kart, daleiskime, kad už 4 auksinus darbi-
ninkas gali nusipirkti tiek daiktų gyvenimui
reikalingų, kiek reikia jam pačiam ir jo šeimai-
nai, paprastai gyvenant; tokiu budu wertę
kasdieninės gywaszties pajegos ismęsz 4 auksin-
us ir tas apimokęsz 6 valandomis darbo.
Vienok, jeigu musų darbininkai dirbtų tik
po 6 valandas kasdien, tai tada prie isdirbi-
mo sawo darbu pridęti tikrai tiek wertes,
kiek butinai jos reiktų jų pačių użsilaiky-
mui, o jeigu tie darbininkai dirbtų du syk
daugias valandų kasdien, tai tada ir wertę
dwięsi padidęgantų ir darbininkai gautų
jos du syk tiek. Bet darbininkus pamsam-
dzius użsiėmėjui, nors wias darbas eina to-
kiu pat keliu, vienok pabaigo, esti wisi kiti
toks skaitis (rokunda). Daleiskime, pa-
weizdan, kad użsiėmęjas, użwadudamas sawo
4 darbininkus, pats ant sawo atsakymo per-
kasi ir samdosi reikalingus plytoms daryti
daiktus — anglis arba malkas, molį ir prietai-
sas, uż ką jis moka lygtai tiek, kaip ir anie
darbininkai; nuo darbininkų gi jis perka tik
jų darbo pajęgę ir moka jiems wertę atsa-
kančią 4 auksinams per dięną. Darbo pa-
jęga tam użsiėmėjui yra tik taworas, isz kurio
sumaudojamos wertes jisai naudojasi suwisi
teip, kaip ir isz sunaudojęs mos wertes kitų ta-
worų; użsiėmęjas duoda darbininkams dirbti,
t. y. daleidžia veikti terp sawę natu-
raliszcios ypattybęms ywairių dirbimui reikalingų
taworų, kaip tai: anglių, molio, įrankių ir dar-
bininkų pajęgos; daleidžia tiems dalykams
lyg susilieti į wienę, o pasidaręsz is to ta-
worų wertę laiko per sawo sawęsi. Teip dirba
tie musų darbininkai użsiėmėjui; is sawo pa-
tyrmo žino jie, kad padirbę 6 valandas, jie
padaro wertę atsakančią 4 auksinams. Jei jie
gauna už darbą 4 auksinus, tai dirba sau per
6 valandas, o paskui ilsieli.

Użsiėmęjas gi apskaito ir štai ką atran-
da:

uż molį użmokęjo 3 auksinus 20 skatikių.
"anglis" "4" "12"
"iran. wirt." "4" "28"
4 darb. użmokęjo 16 " " "

is viso 27 20

Is to matyt, kad jeigu darbininkai pada-
rę per 24 valandas 1000 plytų, tai użsiėmęjas,
suprantama, gauna tokią wertę už padarytą
produktą, kuri atsako didumui idęto kapita-
lo, t. y. użsiėmęjas neturi nė pelno, nė nu-
puolio nė wieno skatiko. Žinomas daiktas,
użsiėmęjas galėtų gauti šokių tokį pelną, pa-
duodamas tas plytas; bet jisai ne turęjo jo-
kio nora padidinti sawo kapitalą pirkliavi-
nai. Jeigu jisai butų noręsz to, tai nebutų
patsai dirbęs plytas, bet paprastai butų galę-
sz prisipirkti jų. Tikras użmanymas użsiė-
męjo, samdant darbininkų pajęgos wertę,
buwo gauti atliekamą priedinę wertę už pirma
isleistą wertę, už idętą kapitalą, wienu žo-
dziu, padididinimas kapitalo. Użsiėmęjas
vienok, kaip tai augęciaus matęme, gawo tik-
tai tiek uż taworą, kiek isdęjo ant jo kapita-
lo.

Bet użsiėmęjas moka gęlbėti sawę to-
kiuose ateitikuose. "Jusų dięnos darbo
pajęga, sako jisai darbininkams — jų as-
wisi nusipirkau nuo jusų; tokiu budu josios
sunaudojama wertę, kaip jus patys pripa-
note, priguli man wisiškai teisingai. Jeigu
as nusipirkau citriną, tai ir sunaudojama wertę
josios, t. y. sultys, teipogi man priguli; as
turiu tiesę issumkinti sultis is citrinos iki pas-
kutiniam laui. O sunaudojama wertę jusų
dięnos darbo pajęgos neissibaigia per 6 va-
landas darbo; žinodamas, kad dięna turi 24
valandas, galęciau wisiškai teisingai reika-
lauti nuo jusų 24 valandų darbo. As wienok
esmi žmogus geras ir mielasirdingas; esmi sa-
narys draugystės žmonių apsiwtimui platin-
ti ir is melleis artymo, reikalauju nuo jusų
tik 12 valandų dięnos darbo".

Prieš tai nieko negalima pasakyti. Musų
darbininkai žino, kaip reikia branginti žmo-
giskumą sawo użsiėmęjo, ir nuo tolaik ima
dirbti po 12 valandų per dięną; suprantama,
kad du syk tiek ilgias dirbant, darbininkai
padaro dukart tiek ir plytų ir suwartinę dwi-
gubai medegos. Dabar jau użsiėmęjo ap-
skaitymas bus toks:
Uż molį moka 7 auksinus 10 skatikių
"anglis" "8" "
"italias" "8" "
4 darb. uż darbą "16" "
is viso 39 auksinus 10 skatikių.
Taigi użsiėmęjas idęjo 39 auksinus 10
skatikių dwiem tukstancziams plytų padaryti,
parduodant gi tukstantį plytų po 27 auksi-
nus 20 skatikių, jisai gauna už 2000 plytų 55
auksinus 10 skatikių, arba użsiėmęjas is wertes
padarę tikrą atliekamą (priedinę) wertę, t. y.
jo pinigai pawirto į kapitalą. Matome, kad
ta atliekama wertę ismęsz 16 auksinų; t. y.
tiek, kiek naujos wertes padarę darbininkai
priversti dirbti 6 valandomis daugias.
Jeigu użsiėmęjas użmokęty darbinin-
kams wiską, kiek jie padarę wertes, tai jis,
kaip jau augęciaus matęme, neturęty jokio
pelno; produkei jai paskirti pinigai wels su-
grįztų į jo kisenį be jokio pasidauginimo ir
tokiu budu negalęty pasidaryti atliekama
wertę.
Pirklio kapitalas tikrai tada gali duoti
atliekamą wertę, kada valdytojas jo perka ta-
worą pigias, arba parduoda brangias, nęgu
wertas, skolintojai (kurie kitiems ant procen-
tų duoda) wisi neuzsiima taworais; o tik pa-
prastai už wertę ima dar priedinę wertę;
tikrai naujos gadynės kapitalas, arba teip
wadinas kapitaliszcias kapitalas gali mo-
kėti uż taworą wiską jo wertę, pardavinę tą ta-
worą už prekę wiską jo wertes, o wienok tverti
wienu krtu ir atliekamą wertę. Wienok tai
yra galima tik lyktolaik, kolaik darbininkas
yra priverstas parduoti sawo darbo pajęgę.
Jeigu darbininkas patsai turęty darbo įran-
kius, tai ir produktas jo darbo prigulęty jam
pilnai; jo darbo walandos produktas butų
jam lyg użmokęszni uż walandos darbą. Sam-
dytas gi darbininkas gauna tik dalį tos wertes,
kurią padarę sawo darbu; tą-gi dalį nau-
jai padarytos wertes, kuri tenka kapitalistui,
wadiname atliekama arba priedinę wertę. Tai-
gi atliekama wertę kyla is wertes neapmokęto
darbo, t. y. to darbo, kurį pasamdytas dar-
bininkas atlieka kapitalistui be użmokęszio.
Nereikia manyti, buk tik socialistų pa-
sėlimas isdirbo nuomone, jog atliekama wer-
tę, pelnas nieko neveikanczių kapitalistų,
kyla is nuplęsimų darbininkams waisų jų
darbo. Tą pačią teisybę pasakę jau 100 me-
tų atgal Anglijos mokintas wyras Adomas
Smith:

"Ansai pirmykstis stowis, sako jisai, ka-
da darbininkas naudojosi isz wiskų waisų sawo
darbo

Isz Toluca, III.

Czinykscziosie kastynese pe reitj sanwaite sudgē szafas N-1 D. C. Co. Sudgēs szafas jau be weik atstatytas; jame ketino pradėti darbus nuo 16 d. szio mėnesio.

Lietuvių yra czia apie 100 ypatų. Turi jie wieną pagelbingą draugystę Szw. Jono ir Politizką Kliubą gerai užsilaikanti; wisi jo wadowai blaivus ir dori yra. Prigulinti prie klubo ir prie draugystės yra tai doresniejie ir iszmintingesieje lietuviai. Apart szitų, yra czia, daugias negu reikia, girtuoklių ir pestukų. Per Kalėdas užgimusiame musztynėse wiena ypata likosi užmūsta; dabar gi, 10 dienų szio mėnesio, be mažo weli panašiai ne atsitiko. Wienas i-z garsių karžygių, parėjęs namon, pradėjo musztynės su burlinghosiu. Prie to prisidėjo szalininkai wieno ir kito ir prasidėjo tikra batalija su riksmiais ir staigiais ant pado wisiems swetimtuciams. Tik atėję su lazdoms dėdės įwėdę twarką, tris karščiausius karžygius ant prasiwėdinimo nugabeno ant nakwynės į lukupą, kur wienam reikėjo užmokėti \$20, kitam \$25, o trečiam \$30.

Gėdą wisiems lietuviams daranczių girtuoklių ir pestukų yra czia daugias negu reikia, už tai norinczių apsiswiesiti, skaitanczių laikraszczių ir kniņas yra labai mažai.

Isz Elizabeth, N. J.

Kaip kitur taip ir czia bene tik užgima emyderiai su kunigėliu ir tai wizu parapijos kap. Kad tai be emyderių už pinigų su dwasizkais wadowais niekur ne galima apsieiti.

Nors "Susiwenyimo" seimas szj metų atbūwio meste ir apie tai pagarsinta, bet apie kokias nors izsklimes nieks pas mus nesirupina. Žmonės sako, kad "Susiwenyimo" seimas isz tikro yra kunigų seimas, tai tegul jie sau ir rupinasi apie seimo rengimą.

Žwalgunas.

Naujas laikrasztis.

Pittsburg pradėjo iszeidinti naujas lietuwiskas laikrasztis p. a. "Atėitis". Iszeidžia jį wietinės socialistų kuopa; redaktoriūm yra p. Laukis, buwęs iszeleistojas "Kurėjo". Pirmaime numerj telpa: Iszaszkiniams mierj iszeistojų; straipsnis pasiskiznantis mieris socializmo; Pradžia Wisatos, isz raszo Charleso Watts; Diewo daleidimas gywenti, caro daleidimas apsiubti, parazytas grafo. Leono Tolstojaus; Wergų tauta; Nesulaikomas judinis. Užbaigia numerj: Wietinės žinios ir Politizkos, teipogi bėgant ant plazios pasaulės atsitikimai. Mes isz sawo pusės welyjame naujam sandraugui kuo geriausios kloties.

Lietuwiszkių laikraszczių prosows.

Neperseniai du lietuwiszki laikraszczių likosi į sudą apskęti už kriminalizaciją įdeidimą: "Vienybė" ir "Viltis". "Vienybė" apskundė Pittstono karsztį katalikų, bet skundą tą sudas atmetė ir kasztus uždėjo ant pawiczo. Jeigu juos reiktų pakelti skundą, jama, tai be abejonės isznyktų nors neteisings prosows, ne būtų tiek neteisings apskundimų. "Viltis" prowa jau prasidėjo. Nežinia, kaip ji pasibaigs.

Isz wisur.

Į Gywentojai meste Lodz surinko isz aukų 60000 rublių ant parengimo meste laudės teatro.

Į Airijos gywentojai su baimė laukia šj metų bado. Beweik wienaitinis po Anglijos jungu skurastęzių airių maistas bulwės neuzderėjo, supuwo nuo nuolatinių lytų.

Į Mieste Olmuenta, Austrijoj, užgimė smarkios musztynės tarp slawiszkių gimnazistikų ir wokieczių, kuriuos dar žmonių likosi kareiwiai paszaukti ant sawdžių bebuszanczių. Isz abiejų pusių daug musztynėse dalywawusių likosi sugreszuoti.

Į Per paskutinius 8 mėnesius szj metų, per Hamburgą ir Bremeną iszkeliawo į Ameriką isz wiso 188418 iszeiwų; per tokį jau laiką pernai keičawo jų tik 105611.

Į Sawinikaj pasadieriuų garliawų, ant susirinkimo atsiubwusio Southampton, Anglijoj, nutarė pakelti prekes kelionės trečioje klasoje isz Amerikos į Europą.

Į Mieste Batricoj, Czekuose, laike procesijos užkilo smarkų perkunių. Dalywautojai procesijoj persigandę, pradėjo grastiesi ir mindiotiesi. Szeigrudime 4 waikai tapo wiaji sumyoti; yra daug sunkiai sumankytų waičių ir moterių.

Į 24 pjūtės, aplinkinės miesto Kigoshi, Japonijoj, įgriawo ola wario kastynių. 13 darbinčių likosi užmūstų, o 30 sužeistų. Ant rytojaus tas pats atsitiko U-hio kastynėse, prie ko 14 darbinčių likosi užmūstų.

Į Mieste Pultuske, Lenkijoj, ant laiko czia stowincios maskoliszkos kariaunos minų rotos atsitiko baisi eksplozija, kuri pusiau perskėlė laiwą. Buwę ant laiko dewyni kareiwiai taip sunkiai liko užgauti, kad keturi tuojau pasimirė, penktas mirtinai sužeistas ir ant jo iszgjijimo nėra wilties. Likusieje neteko rankų arba kojų.

Į Siberijoj, upės Szilkos apskrityj, szj metų gywentojus pasiekė wisziskas neuzderėjimas laukuose ir žinoma, jiems atsis bādą kęsti. Laukai iszdegę nuo karsczio, wiskas iszdehuwo nuo stokes lytaus, giris dega beweik wisur, ugnis isznaikino medžius ant daugelio szintų ketwirtinių wiorstų girių. Nuo girių gaisrų tiek yra dumų, kad toliau kaip ant 100 sieksnių nieko ne matyt.

Į Sugriūžis isz Amerikos į tēwų, Italijon: Gaetano Longo, rado sawo pacios namuose du wyrizkių; neuzderėjimas juos kaip numylėtinius sawo pacios, nudurė su peiliu, o su jais drauge ir sawo paczių. Paskui, į puolę į padukimą, bėgiojo po kaimą ir nudurė dar 5 wyrizkius, o du mirtinai sužeidė. Ant gulo, nuėjęs ant kapinių, ten pats nusiedrė.

Į Terp Worms ir Frankenthal, Wokarinėj Wokietijoj, rado seną kapinyną, ant kurio palaidoti kunai pasimirusių 4000 metų atgal (su wizu 2000 metų prieš Christaus gimimą), taigi kada Europoj dar ne buwo gal nė wienos isz dabar gywenczių tautų ir rusų. Kaip matyt isz kaulų, palaidoti ant kapinyno žmonės prigulę prie augalotos ir twirtos žmonių rase.

Į Pagal atskaitą Amerikos rando, Amerikos produkcija siekia 7000000000 dol. ant metų, Anglijos 4100000000, Wokietijos 2915000000, Prancuzijos 2245000000, Maskolijos 1815000000, Austrijos 1625000000. Wienas darbininkas iszprodukuoja: Amerikoj už 1888 dol. per metus taworų, Anglijoj už 790 dol.; Wokietijoj, Prancuzijoj, Belgijoj už 590 dol. Maskolijoj už 381. Darbinčių metinis uždabris siekia: Amerikoj 348 dol., Anglijoj 204, Prancuzijoj 175, Belgijoj 165, Maskolijoj 120, Wokietijoj ir Austrijoj 155 dol.

Lietuwii Amerikoje pirmas choro wadowas.

(Pabaiga).

1899 m. rudenyj, prasidėjo tarp Newarko lietuwii bruzdėjimas, susitwėrė D ro V. Kudirkos giedorių draugystė, ir toje pasi-kwietė Eremija už wadową; darbas dainawimo prasidėjo 28tą dienę lapkriczio. Tik man tas eiles rasant, giedoriai iszmokę yra sutartinai dainuoti 7 dainas: Ozion yra tikrai wyrų choras. Draugystė moka wadowui už kelį 50c. už koją sykį; o susirenka mokantie. Į koją seredos warką. Newarko giedoriai twarę sawo pokylį su dainawimais

wasaryje 1900 m., ir įstengė aplankyti daug kitų pokylų, garšindami swietui lietuwiszkas dainas (pokyliuose Lenky, Palango, Juzės Draugystės, Gražinos Moterių Draugystės, Szw. Jurgio Draugystės). Tarpe giedorių darbsztumu atsižymi St. Prany ir Mik. Miszkunas. Reikia laukti didelio giedoriams pasikėlimo ateitėje, jeigu tik nestelės.

Eremias dabar rupina ir rengia iszdawimą rankias dainų kaip wyrų, taip mašzytam chorui; tai bus rankius lantiszkių bei kulturizkių dainų. Sarinkta yra aplink 60 dainų tuom syk, kurių iszdawimas kasztuos nemažias kaip 300 dol., jei dar ne daugias. Eremias turi namie sawo knygynį, susidedantį ypatingai isz knygų dainų, wokiszkių latwisų, ir kitokių. Taip pat laiklo latwiszkų laikraszczių — "Mėhjas Węsis, M. W. Mehne-schaksta, Džeemu Puhra, Aukse-lis ir Amerikos Awise; isz lietuwiszkių laikraszczių ten randasi: "Vienybė", "Lietuva", "Viltis"; isz wokiszkių "N. Y. Herold" ir organas "Odd Fellows" — "Der Fuehrer".

Apart to wiso, E emias yra draugu walmamanybės. Dar kn. Krauczunui Brooklyne gywemant, mėgino Eremia atkalbinti nuo jo persiliudyti į net 1898 kwietė už wargamistą bei mokinioja bažnytinio choro. Eremiui atsisakant, jeigu Milds Draugystė nepritar, kilo tuli ne sutikimai su kunigu, kurs mėgino Eremia ir draugystę apjuodinti, bet juog draugystė tuomet priversta buwo kunigo netikusj pasielpgim wiesiai per "Kardą" pagarsinti wisuomenel.

Kad 3 d. berzeio 1900 m. buwo laikomas Seimas Walmamany New Yorko, tai Eremias tapo wienbaltis aprinktas už pirmąjį Walmamany Susiwenyimo.

Dar wieną dalyką reikia paminti isz gywenoimo Eremio. 29 d. liepos 1900 m. Petras Pagolus wedė už moterį Melaniją Zaleskiutę, pažįstamą merginą p. Eremio. Tasai tipo užkwietas į brulius, ir žinoma, drauge su kitais swedbojniskais nuwėliawo ant su-tuoktuwų jaunawedžių į lietu-wiszkių bažnyčią. Buwo suma laikoma kn. Warnagiro. Wsi klupo, Eremias stowi staczių. Pasibaigę swedbois, jaunawedžiai su kitais swedbojniskais prietiarti na prie grotelių ir suklaupia, o Eremias weli stowi staczių. Ku. Wawagris atsiekreipė prie stowinczių ir paklausė: "Ar ir Tamista ezion priklausai?" Taip, atsilepė Eremias. "Tai klauptis!" susuko kunigas.

"Asz neturiu ko klauptiesi", ramiai pasakė Eremias. "Tai isz paszauksiu policmoną, kad ne-nori tykiai užsilaikyti, ir iszme-ru laukan!" — grumojosi kunigas. — "Asz tykiai užsilaikau; rods policmonas manę gal laukan iszmesti, bet ne Tamistos Die-was!" — pasakė Eremias. "Tai klauptis arba eik saw!" — szaukė ku. kad net bažnyčią skambėjo. — Kaip Tamista apdirbsi sawo d. ar, wisi iszeisime, o klauptiesi asz neturiu prieš ką!" galutinai pasakė Eremias. Nemitę kunigas, dawė szliubą jaunawedžiams, ir potan, pasakė pamokslą, graudų dėl dawaty, bjauro-damas walmamany, ir gysradamas sawa awelėms, kad kitysk neduos szliubo, jeigu į tudinijos pasitaikytų ateiti weli kuomet "bediewiams". — Žmonės, wieni rugio, kiti ddaugies; bet matyti didumai patiko status ir iszmintingas pasielgimas walmamany. J. Seliupas.

Wietines Zinios.

—

— Krawczuno parapijos komitetas garšins, kad lietuwiams, norintiems apsigywenoti ant farmų, gali parupinti reikalingą žemę dykai; nuo geidžiančių farmų reikalauja wien 1 dol. ant uždengimo kelionės apžiūretojams w. Farmos tos, dykai dalios mos, esanzijos Wisconsin. Jeigu tai teisybė, ku komitetas žada ir jeigu jam pasiseks sutwerti kur lietuwiszki koloniją, tie reiks laikyti už jo nuopelną; ne reikia tik žadėti ir norėti daugias negu galima padaryti.

— Ant Arthur ave. likosi nu-szauta Eleonor Davis, 17 metų mergina; nuszwė ją jos paties tėwas Erasmus Davis, kuris paskui ir sau paleido kulną į galw ir atliko ant wietos. Mergina mat užsimanė tekėti už H. Ken-nely, kurio jos tėwas neuzkentė. Už nepaklusimą tėwas mat ir nuszwė sawo dukterį, o paskui, bijodamas sudo, pats nusizzwė.

— Pereitos nedėlios dieną wisose Chicogos bažnyčiose rinko aukas ant naudos nelaimingo Gal-westono. Kaip paduoda laikraszczių, katalikiskose bažnyčiose surinko su wizu 4800 dol. ant nelaimingų baisios wietos aukų. Žinoma, protes-oniz-kose bažnyčiose aukų surinko daugias, nors klerikalizski laikraszczių garsina prizingai. Kasdien, kiek aukų surinko lietu-wiszkoj bažnyčioj?

— Policijantas, sulenkėjęs lietu-wys K. zimieras Andriuszi, isz Rawson stacijos, pereitos nedėlios dienos likosi gana sunkiai sumus-tas. Jis buwo nusizstas daboti twarką saluone ant kertės Dikson Blackhawk ulyczios, kur buwo parengti szokiai. Kada terp dwiejų szokėjų užgimė nesutiki-mai, policijantas turėjo įsi-cizti į tarpą ir wieną isz jų gana skaudžiai apdaužė su sawo lazda. Isz jos Andriusziui isz saluono, užpuolė ant jo tyktojanti keli wyrizskiai ir taip sunkiai sumusė, kad polici-jantas puolė ant ulyczios. Atbė-gus į pagelbą kitiems policijan-tams, užpuolikai iszbėgiojo. An-driuszi nugalbėno į ligonbutį, bet kad pasirodė, jog sumusimai ne pawojingi, tai perwėdė jį į gy-wenimą.

Nuo Paryžiaus Parodos.

Sztai kokį laiszą gawo "Lietuva" nuo direktoriaus dailės ir apudados dailės ant Paryžiaus Parodos:

Szwienytų Waleitų Komisija Paryžiaus Parodos 1900. Washington, D. C. rug. 31, 1900. "LIETUVA", Chicago, Ill.

Turiu už garbę Jums pranešti, kad, pagal oficializską pagarsini-mą pripažinimo dowaui ant Pa-ryžiaus Parodos 1900m., tapo pa-skirti pirmo skyrus (Grand Price) dowaus Szwienytų Waleitų laikraszcziams, knygomis ir perizodizskiem iszeidimams, prie kurios tai dowaus ir jus esate priskaityti.

Su guodone

A. S. Capehart, Director of Liberal Arts and Chemical Industries.

Naujos knygelės.

Mindaugis, Lietuvos Karalius, Istorijos pawelkimas 5-ae aktoze. Lenkizskai parasz Julius Stowacki. Lietuwiszkaĩ werte Vincas Kapsas (Dr. V. Kudrka). Iszeista kasztals ir spauds "Lietuwa". Puki tragedija teatru isz laiko Mindaugio Lietuwoje Karaliuwo. Raszyta eilėnis. 86 puslapiai. Prekš 25c. Gaunama "Lietuwa" redakcijoj.

Olga Liubawyczis, valdelis isz gywenoimo nihilista. Yra tai gražus ir ufmatis apskaymas isz gywenoimo nihilistu Rozejko, kaip mergina Olga Liubawyczis, prigulėdama į nihilistu draugystę, daug sykų appraw ruskus ez-nowikams ir gudrai gudoma istruko isz jų ranku. Prekš kwętas tik 10c. Gaunama "Lietuwa" redakcijoj.

Nesistukite gromatu be marku. Swietimos gromatos, atstojus be marku isz nuzbrėbtai ant kitų adreų, joļu per dwi nedeli tampa nepajimos, turi būti atgal pacztui sugrąžintos. Jeigu per dwi nedeli jų nesugrąžins, weliaus pacztas nepritima ir už jas užmokejia turi žudyti sawo pinigų. Tokiu budu žusta daugybė gromatų, Geriausiel siusti apmokėtas gromatas, tada jus kiekwienas priims, ir adresantas, kad ir weliausiel atisaukus, ras jas pas tą kurio jis prasz jįsi primti.

Farmos Dykal!

Chicago, Nedėlio, 23 rugsejo, tuojau po miszpuri, bažnytinėje saleje, ant 33-cios ir Auburn ave., bus didelis lietu-wių susirinkimas reikale įkurimo naujos lietuwiszkos kolonijos walseje Wisconsin. Jeigu atskantis lietu-wi skaitlius atisaukus norinczi ant farmų eiti, kompanija duos tem dykal. Pereltą nedėle jau wienas tame reikale mitingas buwo įkviatas ir daugumu lietu-wi prisirasė. Todėl atsitiko wisi ant ezios susirinkimo, o iszgerinti ant kokį iszlygų ir kokiu budu tos farmos yra gaunamos.

M. Rakauskas ir R. Polizis, Komitetas ir farmu apšiezkojai.

Prekė pinigų.

Ruskas rublis po..... 52 1/2c Prusizskos markės po..... 24 1/2c Prie kiekwieno pinigų szuatinio reikia pridėti 30c. ant paczo kasztų.

APIE TURTŲ IŠDIRBIMĄ.

Paraše Schram.

(Tasa.)

Pasirupinsime paaiskinti tai pavyzdžiu. Sakysim, jog 1 valanda visuotinai reikalingo žmogaus darbo werta 10 skatikų. Skaitysime čia pinigais; wienok neužmirškime niekad, jog wertės išreikštos pinigais yra tikrai re ulatas žinomo darbo ilgumo, kuris buwo suwurtos pagaminimui tų wertių. Keturi darbininkai susieda muro sienai pastatyti, perkasi jie molį ir moka už tiek jo, kiek reikia 1000 plytų isdegti, 3 auksinus 20 skatikų; sawininkas paskolina jiems plytinį peilį, stalą, plytynę, karukus, kwarmas ir kitokius įrankius, už kurių paskolinimą darbininkai moka 4 auksinus nuo 1000 plytų; 1000 plytų isde-ginti reikia 24 valandų darbo, arba, skaitant už valandą 20 skatikų, išpuls paskaityt už tą darbo laiką 16 auksinų; wertė tokiu budu is-degintų plytų bus 27 auksinai 20 skatikų.

Darbininkai is pradžių pilnai užmokejo už wertę žalos medegos ir už wartojimą įrankių; wertę tą wienok jie randa weli naujai pagamintame jų darbo išdirbinyje—plytose; prie tos wertės prisidėjo tik nauja wertė jų darbo.

Teippat, kaip parodėm šiuom pavyzdžiu, esti ir kiekvienam kitam dirbime (produkcijoj): naujai padarytam tawore wiesados esti, apart wertės suwurtos žalos medegos ir wertės sudėwėtų dalių darbo įrankių, dar ir wertė darbo suwurtoto tam taworiui padaryti. Tiesa šitoji suwisi nepersimaino ir nepriguli nuo to, ar darbininkai sau dirba arba kokią nors užsiėmimui. Jei darbininkai sau dirba, tad, parduodant plytas, gauna už kiekvieną darbo valandą 20 skatikų; wien-kart, daleiskime, kad už 4 auksinus darbi-ninkas gali nusipirkti tiek daiktų gywenimui reikalingų, kiek reikia jam pačiam ir jo seim-ynei, paprastai gywenant; tokiu budu wertė kasdieninės gywasies pajegos išneštų 4 auk-sinus ir tas apsimokėtų 6 valandomis darbo. Wienok, jeigu musų darbininkai dirbtų tik po 6 valandas kasdien, tai tada prie išdirbi-mo sawo darbu pridėtj tikrai tiek wertės, kiek butinai jos reiktų jų pačių užsilaiky-mui, o jeigu tie darbininkai dirbtų du syk daugias valandų kasdien, tai tada ir wertė dwigubai pasidagintų ir darbininkai gautų jos du syk tiek. Bet darbininkus parsisaun-džius užsiėmėjui, nors wias darbas eina to-kiu pat keliu, wienok pabaigoj esti wisi ki-toks skaičius (rokunda). Daleiskime, pa-weizdan, kad užsiėmėjas, užwadudams sawo 4 darbininkus, pats ant sawo atsakymo per-kasi ir samdosi reikalingus plytoms daryti daiktus—anglis arba malkas, molį ir prietais-us, už ką jis moka lygiai tiek, kaip ir anie darbininkai; nuo darbininkų gi jis perka tik jų darbo pajėgą ir moka jiems wertę atsa-kancią 4 auksinams per dieną. Darbo pa-jėgą tam užsiėmėjui yra tik taworas, isz kurio samudojamos wertės jis naudoja si suwisi taip, kaip ir is sunaudoja mos wertės kitų ta-worų: užsiėmėjas duoda darbininkams dirbti, t. y. daleidžia veiktis tarp saws naturalis-koms ypatybėms wiauriu dirbimui reikalingų taworų, kaip tai: anglių, molio, įrankių ir dar-bininkų pajėgos; daleidžia tiems dalykams lyg susilieti į wieną, o pasidarusią is to tawo-ro wertę laiko per sawo sawstį. Taip dirba tie musų darbininkai užsiėmėjui; is sawo pa-tytymo žino jie, kad padirbė 6 valandas, jie padaro wertę atsakancią 4 auksinams. Jei jie gauna už darbą 4 auksinus, tai dirba sau per 6 valandas, o paskui ilsisi.

Užsiėmėjas gi apskaito ir štai ką atran-da:

už molį užmokejo 3 auksinus 20 skatikų.	
" anglis " 4 " 12 "	
" įran. wart. " 4 " 28 "	
4 darb. užmokejo 16 " "	
is viso	27 20

Is to matyt, kad jeigu darbininkai pada-rė per 24 valandas 1000 plytų, tai užsiėmėjas, suprantamas, gauna tokią wertę už padarytą produktą, kuri atsako didumui įdėto kapita-lo, t. y. užsiėmėjas neturi nė pelno, nė nu-opolio nė wieno skatiko. Žinomas daiktas, užsiėmėjas galėtų gauti šioj tokį pelną, parduodamas tas plytas; bet jisoki ne turėjo jo-kio noro padidinti sawo kapitalą pirkliawi-mu. Jeigu jisai būtų norėjęs to, tai nebutų patsai dirbęs plytas, bet paprastai būtų gal-ęjęs prisipirkti jų. Tikras užmanymas užsi-ėmėjo, samdant darbininkų pajėgos wertę, buwo gauti atliekamą priedinę wertę už pirma išleistą wertę, už įdėtą kapitalą. Wienu žo-džiu, pasididindamas kapitalu. Užsiėmėjas wienok, kaip tai augšciaus matėme, gawo tik-tai tiek už taworą, kiek isdėjo ant jo kapita-lo.

Bet užsiėmėjas moka gelbėti sawo to-kiuose atsitikimuose. "Jusų dienos darbo pajėga, sako jisai darbininkams—juk as wi-sai nusipirkau nuo jusų; tokiu budu josios sunaudojama wertė, kaip jus patys pripaži-noti, priguli nuo wišikių teisingai. Jeigu as nusiperku citriną, tai ir sunaudojama wėr-tė josios, t. y. sulty, teipogi man priguli; as turiu tiesą iskulti sultis is citrinos iki pas-kutiniam lašui. O sunaudojama wertė jusų dienos darbo pajėgos neisibaigia per 6 wa-landas darbo; žinodamas, kad diena turi 24 valandas, galėdizu wišikiškai teisingai reika-laut nuo jusų 24 valandų darbo. As wienok esmi žmogus geras ir mielasirdingas; esmi sa-narys draugystės žmonių apšwietimui platin-ti ir is melišės artymo, reikalanju nuo ju-sų tik 12 valandų dienos darbo".

Prieš tai nieko negalima pasakyti. Musų darbininkai žino, kaip reikia branginti žmo-

giskumą sawo užsiėmėjo, ir nuo tolaik ima dirbti po 12 valandų per dieną; suprantama, kad du syk tiek ilgiaus dirbant, darbininkai padaro dukart tiek ir plytų ir suwurtą dwi-gubai medegos. Dabar jau užsiėmėjo ap-skaitymas bus toks:

Už molį moka 7 auksinus 10 skatikų	
" anglis " 8 " "	
" įtaisas " 8 " "	
4 darb. už darbą " 16 " "	
is viso	89 auksinus 10 skatikų.

Taigi užsiėmėjas įdėjo 39 auksinus 10 skatikų dwiem tukstanciams plytų padaryti, parduodant gi tukstantį plytų po 27 auksin-us 20 skatikų, jisai gauna už 2000 plytų 55 auksinus 10 skatikų, arba užsiėmėjas is wertės padarė tikrą atliekamą (priedinę) wertę, t. y. jo pinigai pawirto į kapitalą. Matome, kad ta atliekama wertė išnesa 16 auksinų; t. y. tiek, kiek naujos wertės padarė darbininkai priversti dirbti 6 valandomis daugias.

Jeigu užsiėmėjas užmokejtų darbinin-kams wisą; kiek jie padarė wertės, tai jis, kaip jau augšciaus matėme, neturėtų jokio pelno; produkeijai paskirti pinigai weli su-grįžtų į jo kišenių be jokio pasidagunimo ir tokiu budu negalėtų pasidaryt atliekama wertė.

Pirklio kapitalas tikrai tada gali duoti atliekamą wertę, kada valdytojas jo perka ta-worą pigiaus, arba parduoda brangiaus, negu wertas, skolintojai (kurie kitiems ant procentų duoda) wisi neužsiima taworais, o tik pa-prastai už wertę ima dar priedinę wertę; tikrai naujos gadynės kapitalas, arba teip wadinamas kapitalistiskas kapitalas gali mo-kėti už taworą wisą jo wertę, pardavinėt tą ta-worą už prekę wisi jo wertės, o wienok tverti wienu kartu ir atliekamą wertę. Wienok tai yra galima tik lyktolai, kolai darbininkas yra priverstas parduoti sawo darbo pajėgą. Jeigu darbininkas patsai turėtų darbo įran-kius, tai ir produktas jo darbo prigulėtų jam pilnai; jo darbo walandos produkas būtų jam lyg užmokesciu už walandos darbą. Sam-dytas gi darbininkas gauna tik dalį tos wėr-tės, kurią padarė sawo darbu; tą-gi dalį nau-ja padarytos wertės, kuri tenka kapitalistui, wadinama atliekama arba priedinę wertę. Tai-gi atliekama wertė kyla is wertės neapmokėto darbo, t. y. to darbo, kurį pasamdytas dar-bininkas atlieka kapitalistui be užmokescio.

Nereikia manyti, buk tik socialistų pa-sėlimas isdirbo nuomone, jog atliekama wėr-tė, pelnas nieko neveikiančių kapitalistų, kyla is nuplėšimo darbininkams wisių jų darbo. Tą pačią teisybę pasakė jau 100 me-tų atgal Anglijos mokintas wyras Adomas Smith:

"Ansaĩ pirmykštis stowis, sako jisai, ka-da darbininkas naudojosi is wisių wisių sawo darbo, turėjo apieisti sawo wietą kitokiam su-rėdymui, įvykus privatizkai sawasčiai žemės ir privatiskam kapitalų rinkimui; tasai stowis jau buwo besibaigęs dar pirm to, negu buwo pagerinta technika, padidinanti darbo našumą, ir šiadien bū bereikalinga bandyt tyrinėti tą įtekme, kurią jisai galėtų turēt ant užmokescio už darbą."

Šiadien, kada socialiskas klausymas pa-sidarė degte deganti klausymu wisių luomų ir stowių, kaip turtingų, teip ir pawargėlių, užsiėmėjo ir darbininko, šiadien jau yra pa-reiga ištirti, kokią įtekme turi atskyrimas darbininko nuo darbo įrankių netik ant už-mokescio už darbą, bet ir abelnei ant ekono-miskos twarkos dabartinės draugijos.

"Kaip tik žemė pawirto į privatizką sa-vastį—sako Adomas Smith kitoj wietoj—val-dytojas reikalauja sau dalies produkto, ku-rijos darbininkai padaro, arba nuima nuo tos žemės. Renta, kurią jisai gauna, padaro tokiu budu pirmutinį nuplėsimą darbo pro-dukty.

"Retai esti, kad tasai, kuris žemę dirba, turėtų užtektinai išimaitinimui iki atei-nanciai pjutei. Abelnei jisai turi pasisko-linti nuo kapitalisto, nuo sawo darbdawio, kuris wienok neturėtų jokios naudos duoti darbą zemdirbiui, jeigu negalėtų pasisawinti dalį to darbo, arba atsiimti sawo kapitalą su palukais. Pertai palukai yra jau antras plėšimas darbo produkty.

"Tokius plėšimus kencia kiekvienas dar-bas. Beweik wisiuose amatuose, wisiuose fa-brikuose, darbininkai neturi darbo įrankių, turi kreiptis prie psono, kuris paskolina įran-kius ir duoda pasola, už ką darbininkas teipogi turi duotis apiplėsti nuo darbo vai-sių."

Sunku aiškiaus isrodyti nuo ko priguli-tas pelnas be darbo, kurį gauna kapitalistai. Wienok ponai fabrikantai užmiršta, kad teip sako jų pačių mokintas wyras.

Tokiu budu samdytas darbas, užsiėm-ėjas paimant atliekamą wertę, daleidžia ka-pitalistams ir valdytojams žemės sukraut di-delius turtus, nieko neveikiant. Skyrwuose apie perteklių ir padalinimą produkty apie tai kalbėjome gana plačiai.

Musų skaitytojai turi dabar suprasti, kodėl teip plačiai išaiškino supratiną wėr-tės. Wisi socialistimo reikalawimai turi būti pripažinti teisingais, iki nebus sugrąauta Markso wertės teorija. Jeigu ta teorija yra teisinga, tai lygiai teisinga yra ir teip wadi-nama geležinė tiesa užmokescio už darbą, kuri rodo, jog darbininkas gauna tik tiek užmokescio už sawo darbą, kiek butinai rei-kalinga užlaikymui jo gywasies, t. y. idant jisai galėtų toliaus dirbti kapitalistui ant naudos. Pasiremiant ant tiesos wertės ir darbininkų užmokescio, turime butinai pri-eiti prie, to jog wiskis pelnas be darbo turi paeiti is neapmokėto darbo samdytų darbi-ninkų

(Toliaus bus.)